Ніва

ISSN 0546—1960
ІНДЭКС 36671

БЕЛАРУСКІ ГРАМАДСКА-КУЛЬТУРНЫ ТЫДНЁВІК

№ 23 (1569) ГОД XXXI БЕЛАСТОК 8 ЧЭРВЕНЯ 1986 г. ЦАНА 10 зл.

Вадасховішча... і ІНШАЕ

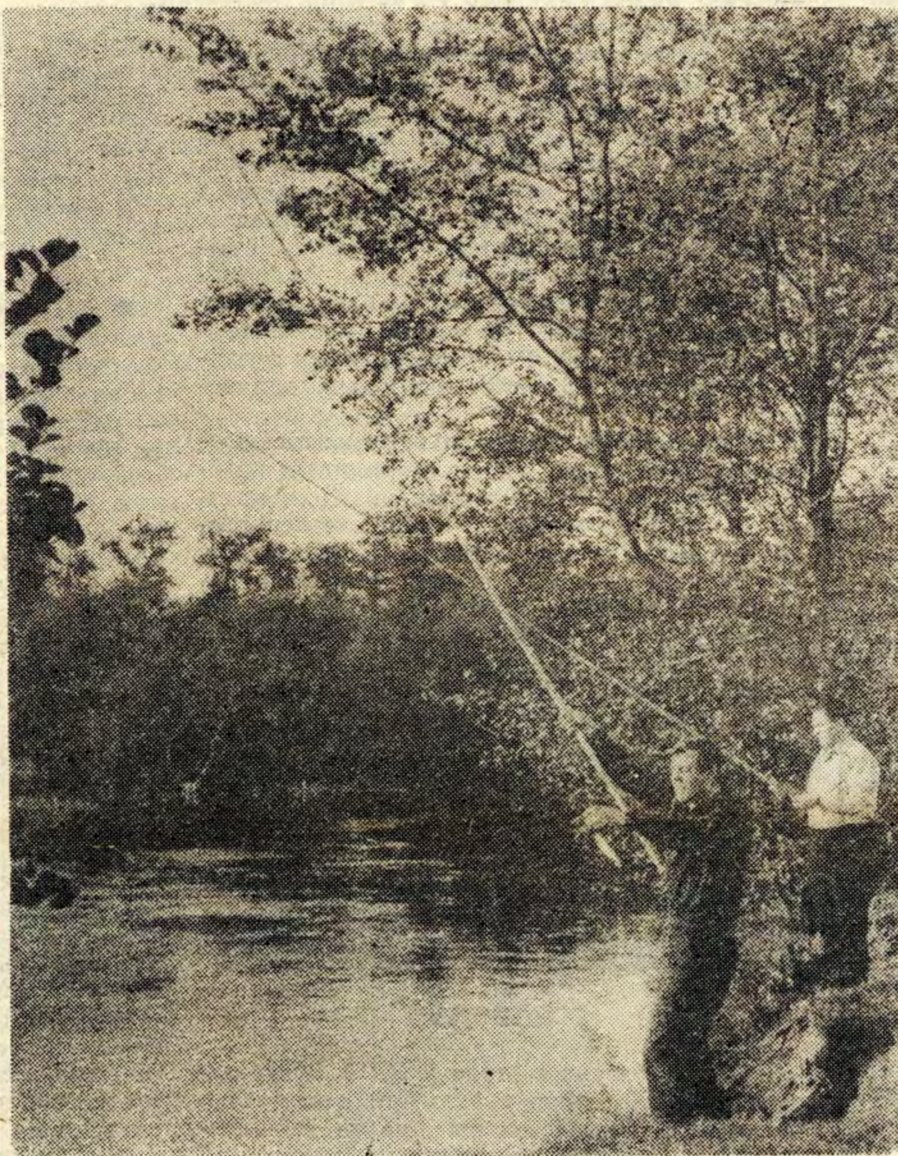
Ужо ад нейкага часу прывыклі мы, што ў Семяноўцы і яе ваколіцы штосьці будуецца. Будуецца, кажуць, і хаця канец таго будавання далёкі, усё-такі праз год або два надыйдзе і ён. Але да справы.

Галоўная мэта пабудовы вадасховішча „Семяноўка" — гэта ліквідацыя выступаючай у нашым ваяводстве нястачы вады. А менавіта „Семяноўка" мае гарантаваць забеспячэнне вадой звыш 30-ці тыс. га лугоў ды ворыўнай зямлі ў наваколлі, пастаўку каля 17 млн. $м^3$ вады на камунальныя і прамысловыя патрэбы Беластока, а таксама, між іншым, рэальныя ўмовы адпачынку і спорту для 80 тысяч жыхароў ваяводства.

Паводле праекта, пад ваду трапіць 150 квадратных кіламетраў з паверхні гмінаў Нараўка і Міхалова. Зямля, якая будзе заліта вадой, у большасці належыць да V і VI класаў, значыць, амаль няўдобіца. Яна не была меліяравана і вельмі часта не было магчымасці адпаведна на ёй гаспадарыць.

Аўтары праекта вадасховішча пераконвалі ў правільнасці вы-

(Праця́г на стар. 3)

Улетку над рэчкай. Фота Э. Трыгубовіча.

СВЯТА БЕЛАРУСКАЙ КУЛЬТУРЫ Ў БЕЛАСТОКУ

У Беластоку ў будучую суботу і нядзелю (14 і 15 чэрвеня г.г.) Галоўнае праўленне Беларускага грамадска-культурнага таварыства арганізуе вялікую імпрэзу ў гонар 30-годдзя БГКТ і „Нівы".

Гэта будзе маніфестацыя тых прагрэсіўных пераўтварэнняў, якія наступілі ў жыцці беларусаў пры народнай уладзе. Яна будзе спрыяць умацаванню братэрскай еднасці беларусаў і палякаў, іх згоднаму сужыццю і ўзаемнаму пашанаванню. Наша супольнае жаданне: жыць у міры, ахвярна працаваць для ўмацавання і ўзбагачэння нашай супольнай Айчыны — Народнай Польшчы.

На масавых імпрэзах беласточчане і прыезджыя пазнаёмяцца з дасягненнямі беларускага мастацкага аматарскага руху і выдавецкай дзейнасцю БГКТ.

У суботу, 14 чэрвеня г.г., а гадзіне 15-й у зале кінатэатра „Форум" адбудзецца ўрачыстае адкрыццё Свята беларускай культуры. Затым пакажуць сваё выканаўчае майстэрства пераможцы ў сёлетнім конкурсе БГКТ — самадзейныя тэатральныя калектывы. Пры нагодзе ў фае можна будзе пазнаёміцца з выстаўкай выданняў БГКТ, набыць многія з іх, а таксама здабыць доўгаіграючую пласцінку з беларускімі песнямі ў выкананні славутага беларускага спевака Міхася Забэйды-Суміцкага. Можна будзе палюбавацца блізкімі сэрцу краявідамі на фотавыстаўцы „Родныя мясціны" прадбачаны і іншыя выстаўкі. Уваход вольны.

У нядзелю, 15 чэрвеня г.г., таксама а гадзіне 15-й у Амфітэатры пачнецца Вялікі канцэрт беларускай песні ў выкананні салістаў і калектываў з розных мясцовасцей Беласточчыны. Білеты па 200 злотых будуць прадавацца, пачынаючы з панядзелка, 9 чэрвеня, у Галоўным праўленні БГКТ, вул. Варшаўская 11, у гадзінах 8-15, а таксама пры ўваходзе ў Амфітэатр. Дакладнейшыя інфармацыі па тэлефону — 317-18.

На старонках нашага тыднёвіка з нагоды Свята беларускай культуры ў Беластоку будуць змешчаны цікавыя артыкулы і тэксты найлепшых песень, якія пачуюцца са сцэны Амфітэатра. Запрашаем!

ПРАЦАЎНІК ПЕСНІ

Пётр Нявінскі — настаўнік, музыкант, дзеяч культуры. Належыць да тых людзей, якія незвычайна заслужыліся ў творчай працы з песняй, у шырокім і бурлівым развіцці мастацкага руху на ўсходняй Беласточчыне. Ужо 45 гадоў гэты чалавек робіць сваю гіганцкую працу, астаючыся пры гэтым працаўніком ціхім і скромным. Можа, таму і не вельмі бельскія культурныя ўлады, ды і беластоцкія, любяць падкрэсліваць яго несумненныя заслугі ў станаўленні і развіцці культуры на Беласточчыне ў пасляваенны час.

Нявінскага прывыклі мы бачыць заўсёды як бы ён зросся з акардэонам. Таму, калі наведала я яго на кватэры ў Бельску і сустрэў ён мяне без інструмента, адразу як бы і не пазнала. „Ці заслужыў я аж на такі вялікі гонар?" — спытаў, пачуўшы, што я прыехала гаварыць аб ім і аб ім напісаць у „Ніве".

Звесткі біяграфічныя. Пачаў вучыцца іграць на гармоніку яшчэ будучы ў пачатковай школе, там пазнаў ноты, „бо тады яшчэ вывучалі ноты ў школе". Год часу вучыўся ў школе ў Вільні і там іграў у школьным калектыве. Потым у Бельску, у праф. Кулешы ўзяў крыху прыватных лекцый. Іграў на вяселлях з яўрэйскім калектывам, што існаваў у Бельску. І так гармонік, а потым акардэон, ды і іншыя інструменты прыцягнулі яго да сябе на ўсё жыццё.

А сур'ёзная, творчая і культурная праца з песняй, музыкай і людзьмі пачалася пры Савецкай уладзе. Пётр Нявінскі ўспамінае:

— Былі гады 1939-41. Савецкая ўлада прапагандавала шырокі аматарскі рух. У Бельску гэтай працай заняўся праф. Евец — выкладчык Варшаўскай кансерваторыі, які ўцёк ад немцаў і застаўся ў нашым горадзе. Ён сабраў інструментальны калектыў, змешаны хор і балет з 12 пар. Калі хор ці балет выязджалі на вёскі, а выязджалі часта, я акампаніраваў ім на гармоніку. Гэта былі добрыя часы для культуры. Перарыў наступіў пры акупацыі. Я працаваў крыху шаферам, а калі пачуў, што за Бранскам паявіліся савецкія партызаны, уцёк туды — адтуль, з Сямян, з праваслаўнай сям'і родам мая маці. У горадзе небяспечна было заставацца. Мая сям'я яшчэ да вайны праследавалася за камунізм. Помню, заўсёды перад 1 Мая ў хаце нашай паліцыя рабіла рэвізіі. Брат Міхал быў камуністычным дзеячом.

— А як узнавілі вы працу ў новых абставінах?

— Пачалося ўжо летам 1944 года. Савецкія войскі стаялі яшчэ ў Бельску. Сустрэў я неяк калегу Юзка Вуйціцкага, ён быў у складзе Камітэта Нацыянальнага Вызвалення ў Бельску, і ён запрапанаваў мне арганізаваць канцэрт для салдатаў-вызваліцеляў. Далі мы першы канцэрт і пасля гэтага залічылі мяне ў савецкую вайсковую часць. Удзельнічаў я ў армейскім калектыве песні і танца да студзеня 1945 г., а потым быў пераведзены ў II Армію Войска Польскага, таксама ў музычны калектыў.

— А як вы трапілі зноў у Бельск?

— Пасля дэмабілізацыі я асеў

(Праця́г на стар. 5)

ПОГЛЯДЫ

ЯКІМІ СТАЛІ СЁННЯ ЛЮДЗІ

Што гэта з людзьмі робіцца? Сядзяць па хатах і ніхто нікому не патрэбны! Кажуць, што гэтаму свет вінаваты. Але ж свет заўсёды быў такі, які мог быць, толькі людзі на ім зьмяняюцца. Вось да вайны зусім іначай было. Сама я гэта памятаю. Бывала, выйду на падворак і чую, як моладзь песні спявае. А ў суботы дык і да паўночы, або музыкі ладзяць. Весела было, хоць і бедна. Цяжка жылося, цяжка працавалі ўсе, а весялей неяк. Усё рукамі рабілі, скулаў даставалі, але і сіла неяк была, моцата аднекуль бралася. І спявалі, і танцавалі. А цяпер?

Хоць некаторым тады хлеба да Каляд толькі хапала, а ў жніво елі зялёныя яблыкі і лебяду, аднак былі людзі прылюднейшыя ад цяперашніх. Цяпер мала хто да каго заходзіць, усё нейкую прычыну знойдуць, каб толькі не пайсці адзін да аднаго: а то задалёкая сваячка, а то часу таго ўсё няма і няма, а то хвароба нейкая прычапілася... Чаму часу няма? Усё машынамі робяць гаспадары, жніво пару дзён усяго, не тое, што калісьці тыднямі спіны гнулі з сярпамі ў руках на палосках далёкіх, абліваючыся потам ад угрэтае сонцам раллі. Жанчыны не ткуць і не прадуць, і нават кароў многія самі не доюць, а даілкамі электрычнымі, хлеба свайго не пякуць, у краме купляюць, і пірагі на свята пякарня ГСу пячэ, і дзяцей у прадшколлі паaддавалі, і ў халадзільнях паўгатовыя стравы трымаюць, і ўсё часу мала гэтым людзям. Дык калі ж ужо гэты час будзе? Да вайны ледзь з духам жылі, працаю тою мала не падушыліся, і час, на дзіва, быў у людзей. А цяпер сядзе ў мяккае крэсла і глядзіць тэлевізар. Вось часу і няма.

І яшчэ што відаць: людзі цяпер вельмі неахвотна адзін другому дапамагаюць. Часамі толькі, хто чарку любіць, то за тую ж чарку — „за паўлітру" — і зробіць каму штось, быццам з ласкі вялікапанскае. Распанеў народ наш, што аж не верыцца! Грошай тых мае поўна, за абы-якую работу тысячы бярэ. А ўсё і ўсе наракаюць, што кепска ім жыць. Гэта жарты такія павяліся ў людзей, ці дурнота ўжо?

І смерць мала каго ўжо турбуе. Даўней нябожчыка праводзілі на могілкі цэлаю вёскаю, свае і чужыя яму. А сёння — добра, калі хоць пару сваякоў прыйдзе на паніхіду і на пахаванне. А рэшта і не пацікавіцца, хто памёр. Вось якія часы ідуць.

І замуж дзяўчаты выходзяць абы-як, пераважна ўжо з „жыватамі" пад бараду! Некаторыя і зусім не выходзяць, аліменты бяруць, ды што з тых аліментаў, калі ў дзіцяці няма бацькі. Грошы не заменяць бацькі. І мужчыны падурнелі, каханак сабе заводзяць не толькі па мястэчках, але і па вёсках цяперашніх. І жонцы дзяцей надасць, і каханцы, а сам ходзіць ды пасміхаецца, як ненармальны які! П'е дзень у дзень, грашмі раскідаецца, гаспадарку ў пустапаш аддае. І моладзь такая вырастае, без ніякай пашаны да старых, прасцецкая і вульгарная. Драпежная на грошы, дурная ў культуры, лёгкая на ашуканства, словам, адны шанцоўнікі нам растуць, лёгкахлебнікі.

Аўрора

ВЕСТКІ З БЕЛАРУСІ

У ПРЭЗІДЫУМЕ ВЯРХОЎНАГА САВЕТА БЕЛАРУСКАЙ ССР

Адбылося чарговае пасяджэнне Прэзідыума Вярхоўнага Савета БССР.

Прэзідыум абмеркаваў пытанне аб выніках разгляду прапаноў і заўваг, унесеных пастаяннымі камісіямі і дэпутатамі Вярхоўнага Савета рэспублікі пры абмеркаванні плана і бюджэту на 1986 год.

Адзначана, што некаторыя міністэрствы, дзяржаўныя камітэты і ведамствы, мясцовыя Саветы народных дэпутатаў рэспублікі не прынялі належных мер па ажыццяўленню прапаноў і заўваг пастаянных камісій і дэпутатаў, слаба выкарыстоўваюць наяўныя рэзервы і магчымасці для павышэння эфектыўнасці вытворчасці.

Дзяржплан, міністэрствы і ведамствы не поўнасцю забяспечылі давядзенне планавых заданняў па вытворчасці тавараў народнага спажывання і аказанню платных бытавых паслуг да аб'яднанняў, прадпрыемстваў і арганізацый у аб'ёмах, устаноўленых Рэспубліканскай комплекснай праграмай вытворчасці тавараў і паслуг. Не ўсюды прадпрыемствы і арганізацыі ўзгадняюць гэтыя заданні з мясцовымі Саветамі народных дэпутатаў.

Не прымаюцца неабходныя меры для рэалізацыі прапаноў і заўваг пастаянных камісій і дэпутатаў па пытаннях развіцця матэрыяльнай базы мясцовай прамысловасці рэспублікі, базы домабудавання, асабліва для будаўніцтва жылля ў вёсцы, далейшага паляпшэння медыцынскага, гандлёвага, камунальнага і культурна-бытавога абслугоўвання насельніцтва.

Была прынята адпаведная пастанова.

У ДАПАМОГУ МЕЛІЯРАТАРАМ

Выпуск надзейнай і універсальнай тэхнікі асвоіў Мазырскі завод меліярацыйных машын. Першая прамысловая партыя аднаадвальных кустарэзаў адпраўлена ў Наўгародскую вобласць Расійскай Федэрацыі. З іх дапамогай механізатары змогуць хутка расчышчаць угоддзі, выраўноўваць глебу.

Паскоранае асваенне зямель Нечарназёмнай зоны краіны патрабуе прадукцыйнай тэхнікі. Каб кожны меліяраваны гектар даваў праектную аддачу, каб павышалася ўрадлівасць, праекціроўшчыкі павінны працаваць у цесным кантакце з работнікамі вытворчасці. Па заказах меліяратараў Мазырскі завод мадэрнізаваў нядаўна шчылінарэзную машыну, знізіў яе металаёмістасць. Цяпер яна бездакорна дзейнічае і на мінеральных, і на тарфяных глебах.

Зрабіць тэхніку манеўранай дапамагло укараненне універсальных шасі на базе вядомых у СССР марак трактароў К-701 і Т-130, якія расшырылі магчымасці навясных агрэгатаў. Новыя машыны здольны выконваць работу экскаватара, каналакапальніка, дрэнаўкладчыка. Прычым, для выпуску такой тэхнікі не спатрэбіліся новыя магутнасці — выручылі рэканструкцыя і пераасначэнне старых цэхаў.

У цяперашняй пяцігодцы прадпрыемства падвоіць аб'ём вытворчасці.

СПОРТ

■ Два рэкорды ўстанавілі беларускія лёгкаатлеты: Г. Валюкевіч — рэкорд краіны у трайным скачку (17 м 75 см) у матчы сямі гарадоў Закарпацця, а таксама Л. Караткевіч — рэкорд краіны для юніёрак у кіданні дыска (64 м 42 см) у спаборніцтвах на першынство Мінска.

■ На чэмпіянаце Еўропы па мастацкай гімнастыцы сярод юніёраў вызначылася 13-гадовая школьніца з Мінска Святлана Багінская. У мнагаборстве яна набрала 39,525 бала і стала чэмпіёнкай кантынента. Спаборніцтвы праходзілі ў ФРГ.

■ У Глазаве прайшло першынство Савецкага Саюза па цяжкай атлетыцы сярод юніёраў. У катэгорыі да 67,5 кілаграма першым быў магіляўчанін Л. Лабачоў, да 90 кілаграмаў — юны атлет з Барысава Д. Сіняк.

НА ЗАХАДЗЕ БЕЗ ПЕРАМЕН

„СВАБОДА"

Восенню бягучага года ў ЗША будзе адзначацца 100-годдзе знакамітай статуі Свабоды, што грандыёзна высіцца на ўзбярэжжы Атлантычнага акіяна пры ўваходзе ў порт Нью-Йорк. Зараз у краіне вядзецца дзейсная падрыхтоўка да юбілею.

Гісторыя Свабоды ўнікальная, як унікальная і сама статуя. Гэта гіганцкая пабудова, якая мае постаць жанчыны, 93 метры вышынёй і 225 тон вагою. Яна была ўзведзена ў 1886 годзе, узведзена пераважна за кошт грашовых ахвяраванняў амерыканцаў французскага паходжання, якія вырашылі паднесці яе ў дар сваёй новай радзіме. У прыватнасці, французы сабралі тады аж 400 тысяч долараў. А 270 тысяч долараў на будаўніцтва пастамента пад фігуру Свабоды было сабрана па лініі камітэта, які арганізаваў амерыканскі выдавец Пулітцэр.

Яшчэ Свабода знакамітая тым, што яе стваральнікам быў шырока папулярны французскі скульптар Фрэдэрык Аўгуст Бартхольдзі. Скульптар скапіраваў твар статуі з твару сваёй вельмі набожнай маці, а постаць — са стану сваёй незабыўнай палюбоўніцы.

Ды і праект стальной арматуры для статуі быў заказаны не каму іншаму, а... Густаву Ейфелю, таму самаму Эйфелю, які крыху пазней узвёў сусветна вядомую парыжскую вежу, названую Эйфелевай вежай. Час зрабіў сваё. За сто гадоў статуя прыкметна падалася, яе закапцілі дымы загазаванага прамысловага нью-йоркскага паветра, кіслотныя дажджы парушылі яе гладкую паверхню, салёныя марскія ветры таксама ж спрыялі немінучаму разбурэнню матэрыялаў і нанеслі шматлікія трэшчыны і ракавіны.

Патрабуецца нямала вынаходніцтва і грашовых сродкаў, каб давесці статую Свабоды да ладу напярэдадні юбілею. На гэта давядзецца затраціць не менш як 230... мільёнаў долараў.

Але не цяжка сабраць такія вялікія грошы сярод амерыканскіх таўстасумаў. Наадварот, ідзе канкурэнцыя за тое, хто будзе мець гонар сабраць гэтыя ахвяраванні і каму павінен належаць гэты гонар па праву... Штаты Нью-Йорк і Нью-Джэрсі завялі паміж сабою публічную спрэчку наконт таго, хто павінен лічыцца гаспадаром статуі? Улады штатаў давялі справу да суда. У суд прадстаўлена пагадненне ад 1889 года, з якога вынікае, што тады ж бакі дамовіліся лічыць востраў, дзе статуя стаіць, і самую статую прыналежнасцю штату Нью-Джэрсі. Але адвакаты ад штата Нью-Йорк даводзяць, што статуя знаходзіцца на іх тэрыторыі і на гэтай падставе павінна быць прыналежнасцю штата Нью-Йорк. Канфлікт гэты мае зусім не прэстыжны характар. Галоўная, калі не адзіная, прычына тут — гэта двухмільённы штогадовы прыбытак, які атрымліваюць з кішэняў турыстаў, што наведваюць знакамітую ў свеце Свабоду.

Чым закончыцца гэтая спрэчка паміж двума штатамі, пакуль ніхто не можа прадказаць дакладна. А вось грошы на рахунак рамонту працягваюць паступаць. Вышэй названую суму ў 230 мільёнаў у большасці сваёй асігнавалі прадстаўнікі багатых кампаній. Яны не хаваюць сваіх намераў, адкрыта гавораць аб тым, што шчодра раскашэліліся, разлічваючы вярнуць свае затраты ў дзесяцікратным памеры. Выкарыстоўваючы ўсеагульна любімы „сімвал Амерыкі" ў якасці рэкламы сваіх разнастайных вырабаў можна стварыць яшчэ які капітал. Напрыклад, нават параўнальна сціплая кампанія „Кока-кола" з лёгкасцю незвычайнай беззваротна выкінула 5 мільёнаў долараў з умоваю, што ёй будзе дазволена паставіць на востраве свае кіёскі па продажу для турыстаў розных халодных напіткаў. А ці ж турыстам тут, каля статуі, патрэбна будзе толькі вады напіцца? Ім жа захочацца выпіць і яшчэ нешта больш моцнае і не толькі халоднае. Ім трэба будзе яшчэ паесці, значыць, патрабуецца і рэстаранное абслугоўванне. Ім трэба будзе недзе спыніцца пажыць, паначаваць, значыць, патрабуюцца новыя атэлі.

Барацьба ўжо зараз ідзе з прыкметным абвастрэннем.

А.Л.

ДНІ БЕЛАРУСІ Ў ПОЛЬШЧЫ

ВІЦЕБСКАЯ „МАЛАДОСЦЬ" У ВАРШАВЕ

Урачыстае адкрыццё Дзён Беларусі ў Польшчы адбылося напярэдадні гадавіны падпісання Дагавору аб дружбе, супрацоўніцтве і ўзаемадапамозе паміж Польшчай і СССР. На адкрыццё Дзён у варшаўскім Доме савецкай навукі і культуры сабраліся прадстаўнікі грамадства, дзеячы Таварыства польска-савецкай дружбы, прадстаўнікі прэсы. З савецкага боку на адкрыццё Дзён прыехалі члены савецкай дэлегацыі на чале з віцэ-прэм'ерам Беларусі В. І. Крыцкім і прадстаўнікі савецкага пасольства ў Варшаве.

На пачатку госцям быў паказаны невялічкі, але вельмі сімпатычны дакументальны кінафільм аб беларусах „10 мінут пра 10 мільёнаў". Жартоўны тон кінафільма і яго дасціпны каментарый увёў адразу публіку ў добры настрой.

З прывітальным словам ад дэлегацыі Беларусі выступіла віцэ-старшыня Таварыства савецка-польскай дружбы ў Мінску Ніна Сільвестраўна Нерат. А ёй у адказ — сакратар ГП ТППР Стэфан Левандоўскі.

Затым адбыўся канцэрт народнага ансамбля песні і танца „Маладосць" з Віцебска.

„Маладосць" не такая ўжо і маладая, хоць складаецца амаль выключна з маладых людзей, віцебскіх хлопцаў і дзяўчат. Калектыў працуе ўжо ад 1960 года, у мінулым годзе адсвяткаваў сваё 25-годдзе. За гэтыя гады аб'ездзіў з канцэртамі ўсю Беларусь, шмат разоў выступаў і загранiцай. У Польшчу прыязджаў у 1973 годзе, таксама на Дні Беларусі. Праўда, цяпер ужо многія ўдзельнікі з таго часу змяніліся, бо калектыў жа самадзейны, людзі працуюць па розных спецыяльнасцях. У калектыў увесь час наплывае моладзь.

Душой калектыву з'яўляецца яго стваральнік і кіраўнік Іван Арцёмавіч Серыкаў, балетмайстар, які народнаму мастацтву прысвяціў 37 год свайго жыцця, спачатку танцуючы ў прафесіянальным калектыве, потым — балетмайстрам у ансамблі Беларускай ваеннай акругі. Цяпер першымі яго памочнікамі ў калектыве з'яўляюцца харэограф Галіна Калініна і музычны кіраўнік аркестравай і вакальнай груп Аляксандр Бордулеў.

Творчая група калектыву аб'ездзіла ўсе гарады і вёскі Прыдзвіння. Наведала самыя аддаленыя куточкі гэтага азёрнага краю. Па крупінках збірала скарбы народнай фантазіі, назірала за абрадамі, гульнямі, што яшчэ захаваліся ў памяці дзядоў і бабуль. Вывучала і беларускія касцюмы гэтай ваколіцы. Ёсць яшчэ там, як і ў нас, у старых людзей запаведныя куфэркі, у якіх зберагаюць найдаражэйшую спадчыну сваіх матуль — вышываныя ручнікі, посцілкі, кофты, спаднiцы, фартушкі. Усё ўбачанае ў час вандровак беражліва перапрацоўвалася, маючы на ўвазе спецыфіку сцэны.

І дзякуючы ўсяму гэтаму, калі ансамбль „Маладосць" выйшаў на сцэну ў Варшаве і ва ўсёй сваёй багатай народнай красе прывітаў публіку нізкай жывых радасных беларускіх танцаў, калі блiснуў красою ўбораў, калі зайграў так, што аж за душу брала, публіка ўзарвалася бурай апладысментаў і ўжо гэтыя апладысменты амаль не сціхалі. Яны перарадзіліся ў рытмічныя бравы, у актыўны ўдзел гледачоў у канцэрце.

Нашы песні і танцы
з Прыдзвінскага краю
Ад блакітных азёр
і празрыстых крыніц

Так танцуе нават не салістка, а адна з удзельніц вялікай танцавальнай групы.

Мы ад чыстага сэрца
сюды вам прывезлі
І з глыбінных народных
яго таямніц!

Так спяваў хор. Потым пайшла гарачая полька, якая змянілася лірычным карагодам дзяўчат то з вяночкамі, то з жалейкамі, а часам і проста з драўлянымі прыладамі — падстуквалі лыжкамі, бубнамі і бубенчыкамі, пасвіствалі ў дудкі прыстуквалі нават белізняным прачом.

То вясёлыя, то сумныя ліліся народныя песні, а танцавальная група ў вялікім запале выкручвала розныя каленцы. Хлопцы ў сваёй бадзёрасці аж пад'енквалі, папіскваli дзяўчаты.

Не магла сядзець спакойна публіка пры такой вясёлай беларускай вечарынцы. „Із-пад каменя цячэ рэчанька, цячэ быстрая..." — падспявала, а потым аб той рэчаньцы, у якую вёў тапіць сваю жонку раўнівы муж, далей „Ці свет ці світае"

(Працяг на стар. 6)

Выступае ансамбль „Маладосць".

(Працяг са стар. 1)

Вадасховішча... І ІНШАЕ

бару месца пад яго пабудову ў гэтым месцы цячэння ракі Нарвы, бо і адлегласць да буйнейшых гарадоў адпаведная, і спрыяльныя натуральныя ўмовы, і перспектывы добрага гаспадарчага і турыстычнага выкарыстання, ну і іншыя фактары... На маю думку, вось якраз гэтыя „іншыя", бадай, мелі рашучае значэнне.

Карысці — карысцямі, але ўсё ж пабудова „Семяноўкі" няўхільна прынясе пабочныя вынікі, па сутнасці адмоўныя. Дзеля гэтай „высакароднай" мэты неабходна будзе ліквідаваць некаторыя вёскі, што якраз апынуліся на заліўным абшары. Прыгадайма назвы іх: Бахурыхутар, Боўтрыкі, Буды, Бандары, Рудня, Лука, Тарнопаль і Семяноўка-хутар. У 1970 годзе пражывала ў іх каля адной тысячы насельніцтва. Большасць з іх працавала ў сельскай гаспадарцы, а толькі нямногія — у другіх галінах. Усе яны будуць перасялены. Большасць у гарады: Беласток, Гайнаўку і Бельск, а толькі некаторыя (каля 30 прац. усіх) астануцца ў ваколіцы вадасховішча. Менавіта ім пабудавалі непадалёк Бандароў і Рыбакоў некалькі жылых карпусоў-блокаў. Крыху цяжкавата сабе ўявіць такі вясковы краявід, дзе замест драўляных хат і клуняў, агародаў і квітнеючых садоў, лавачак уздоўж вясковага тратуара стаіць некалькі чатырохпавярховых мурашнікаў. Але і да гэтага прывыкнем...

Аб якасным выкананні блокаў можам бясспрэчна сказаць, перш за ўсё, тое, што яны не ўступаюць аж так надта гарадскім будынкам. Людзі і тут паступова прывыкаюць да летам і зімою прыадчыненых вокан, працякаючых кранаў, недагрэтых зімою кватэр, недахопу цёплай вады ды адпадаючых тынкаў. У нас на гэткія „дробязі" ніхто, а ўжо асабліва будаўнікі, не звяртаюць асаблівай увагі.

Пад ваду трапіць некалькі вёсак і паўтары сотні квадратных кіламетраў зямлі. Значыць, настолькі збядняюць матэрыяльныя каштоўнасці беларускай Беласточчыны. Але намнога важнейшым з'яўляецца лёс каштоўнасцей вышэйшага рангу.

Наколькі перасяленцы змогуць зберагчы сваю беларускую народную і духоўную культуру і традыцыю? Ці там, на новым месцы, будуць яны мець магчымасць развіцця гэтых каштоўнасцей па-свойму, значыць пабеларуску? Ці — і гэта больш праўдападобнае — паралельна да „шляхетнай" мэты збудавання вадасховішча, згіне назаўсёды ўсё тое, што так карпатліва доўгія стагоддзі зберагалі і

(Працяг на стар. 5)

У ПРЭЗІДЫУМЕ ГП БГКТ

8 мая 1986 г. адбылося пасяджэнне Прэзідыума ГП БГКТ на якім быў разгледжаны стан навучання беларускай мовы ў 1985/86 навучальным годзе. Зараз беларускую мову вывучае 3685 вучняў у 54 школах і 590 вучняў у двух агульнаадукацыйных ліцэях у Бельску Падляшскім і Гайнаўцы. Клопаты, якія выступаюць пры арганізацыі навучання — гэта перш за ўсё недахоп падручнікаў і навуковых дапаможнікаў. З аналізу сітуацыі вынікае, што існуюць патэнцыяльныя магчымасці аднавіць навучанне беларускай мовы ў школах, дзе яно вялося ў мінулым. Прэзідыум ГП абавязаў сваіх членаў наладзіць кантакт з гэтымі школамі і пачаць спробы ўвядзення навучання беларускай мовы ў новым навучальным годзе. У другой частцы пасяджэння Прэзідыум ГП заслухаў інфармацыю аб падрыхтоўцы да пабудовы новага будынка для Агульнаадукацыйнага ліцэя з беларускай мовай навучання ў Гайнаўцы.

В. Луба

ДАСТОЙНАЯ ЗМЕНА

Шаноўныя чытачы!

Часта мы чуем нараканні на сучасную моладзь: то яна дрэнна выхаваная, то яна нічым не зацікаўленая, то яна распушчаная...

Апошнім часам я меў нагоду спазнаць нашу моладзь, даючы ім двойчы гасціну ў сваім доміку ў Супраслі. Першы раз даваў ім ключы ад доміка з лёгкім непакоем. І як жа ж прыемна было пабачыць пасля іх побыту ў хаце ідэальны парадак, нават сорамна прызнацца, бо значна лепшы, як перад прыбыццём.

Падчас падрыхтоўкі да рэйдаў „Бацькаўшчына" і пасля іх заканчэння, я бліжэй пазнаёміўся з нашай моладдзю, прабываючы разам з ёю. Прыпомніліся мне даўнія гады. Сам я быў калісьці студэнтам у далёкім Гданьску. Праўда, і тады мы гарнуліся да сябе, але тады былі іншыя часы і іншыя праблемы. Цяпер гляджу на нашу беларускую моладзь з вялікім хваляваннем, радуюся тым, як яна гуртуецца, як працягвае народныя традыцыі. Перш за ўсё спазнае яна гісторыю свайго краю, пачынаючы ад легендаў з бацькоўскіх мясцін і спявае, спявае свае родныя песні. Пры гэтым усім — адпачываючая яна ці змучаная — заўсёды прыязная, вясёлая і культурная.

На маю думку, наша моладзь пачынае дастойна падменьваць наша старэйшае пакаленне. І гэта добра, а нам трэба лепш яе разумець і дапамагаць ёй.

Юрка Латышонак,
Беласток

ПАМЯЦЬ СЭРЦА

На паўднёвым беразе рэчкі Бобры і заходнім беразе Сідры ў канцы ліпеня 1944 год стаялі тры палкі нямецкай баявой групы генерала Нерке́ля, а тры батальёны нямецкай пяхоты зніштожалі масты і пераправы. Усадавіўшыся ў найзручнейшых месцах, фашысты прабавалі яшчэ ўтрымаць пад сваім панаваннем гэтыя мясцовасці.

З другога боку з ляскоў і пералескаў, праз багністыя, цяжкапраходныя месцы, прабівaліся ў напрамку вёскі Крапіўна савецкія салдаты 50 Арміі, кіраванай генералам Іванам Балдзіным. Некалькі дзён працягваўся тут страшэнны бой. Цяжкія баі вяліся па ўсёй Дуброўшчыне. Загінула падчас яе вызвалення 400 савецкіх воінаў. 75 з іх 27 ліпеня 1944 года аддало жыццё за вызваленне Крапіўнай. Сярод іх і сяржант Аляксееў Іван Аляксеевіч, ураджэнец вёскі Дублёнаўка Пермскай вобласці. Быў ён настаўнікам, вучыў і любіў дзяцей. І тут, на палях вёскі Крапіўна, палажыў ён сваю галаву. Асіраціў чацвёра дзяцей. Дачка яго Рэната, якая жыве цяпер у сталіцы Малдавіі Кішынёве і якая ў ліпені бягучага года плануе наведаць магілу свайго бацькі, дуброўскім уладам напісала ліст, у якім ёсць такія словы: „Усё сваё дзяцінства я верыла ў тое, што мой бацька жыве і вернецца да нас. Мама ўсё жыццё яго чакала".

На жаль, не дачакалася жонка мужа, а дзеці — бацькі.

*

Нязвыклая ўрачыстасць была арганізавана 9 мая б.г. у вёсцы Крапіўна на Дуброўшчыне. Амаль усе хаты ўпрыгожаны былі бела-чырвонымі і чырвонымі сцягамі. Панаваў урачысты настрой сярод жыхароў, якія з пачуццём добра выкананага маральнага абавязку (шмат яны папрацавалі пры будове абеліска і арганізаванні ўрачыстасці, звязанай з памяццю сэрца) сабраліся цэлымі сем'ямі на ўскраіне вёскі пры яшчэ свежым помніку-абеліску 75 савецкім салдатам (прозвішчы 74 асоб — невядомыя), у тым ліку і сяржанту Івану Аляксеевічу Аляксееву. Прыбылі сюды людзі з навакольных вёсак і прадстаўнікі улад з Дубровы і суседніх гмінаў, дэлегацыі з прадпрыемстваў і ўстаноў Дубровы Беластоцкай, гарцэры і зэтэсэмпоўцы. Вайсковы аркестр выканаў дзяржаўныя гімны Польшчы і Савецкага Саюза. Адкрыў помнік былы савецкі салдат, пазней салдат Войска Польскага, Васіль Ганчар, к з Хільмонаў у суправаджэнні кіраўніка РОПП з Дубровы Станіслава Шчэрбы, сакратара ваяводскага праўлення ТППР Здзіславы Агжэбач і кіраўніка бюро Ваяводскай рэвізійнай камісіі ПАРП Віталіса Кобуса.

У гэты час адбывалася ўрачыстасць памяці пры помніку Рыгора Кунавіна ў вёсцы Гарасімавічы. Там быў запалены свяшчэнны агонь памяці, факел якога прывезла маладзёжная матацыклетная эстафета і запа-

Гарцэры ўскладаюць вянкі.

Прадстаўнікі маладзёжных арганізацый, ветэраны вайны, вайсковы аркестр і школьная моладзь з увагай слухаюць дакладчыка.

ПАЎЛЫ ЗНОЎ НА СЦЭНЕ

Да 1976 года на Беласточчыне быў добра вядомы самадзейны тэатральны калектыў з Паўлаў. Некалькі гадоў падрад у аглядах драматычных гурткоў БГКТ займаў ён першыя месцы. Затым наступіў перапынак. Пасля дзесяці гадоў паўлаўцы зноў на сцэне. Многае змянілася ў жыцці тадышніх артыстаў, аднак асталася прага ўзбагачаць духоўна штодзённае жыццё, прадаўжаць добрыя традыцыі. Цяпер у мастацкую самадзейнасць уключаюцца таксама некаторыя маладыя.

8 мая г.г. грамадскасць гміны Заблудаў урачыста адзначыла 41-ую гадавіну Дня Перамогі. Пасля мітынгу, ля помніка загінуўшых салдатаў, непадалёк вёскі Паўлы, адбылася мастацкая частка ў вясковым клубе. Цэласць праграмы ў выкананні мясцовых самадзейнікаў. Была пастаўлена зноў п'еса „Немцы" Леана Кручкоўскага ў перакладзе на беларускую мову Валянціны Мароз — былога шматгадовага мастацкага кіраўніка гэтага калектыву. Ролі ў п'есе добра сыгралі ўсе выступаючыя: Ніна Філіпюк, Лідзія Андрэюк, Васіль Андрэюк, Мікалай Нікіцюк, Васіль Галубоўскі (солтыс вёскі), Юрка Марчук (вучань сярэдняй школы) і Міраслаў Андрэюк (вучань падставовай школы). Паўлаўцы выступілі таксама з некалькімі песнямі пад акампаніямент Віктара Мартынюка, а таксама з дэкламацыямі вершаў і жартамі на беларускай мове.

Цешыць тое, што Паўлы адрадзіліся. Жадаем ім задавальнення і далейшых поспехаў.

В. Хрысціпін

ПРЫЕМНЫ КАНЦЭРТ

Цікавы канцэрт адбыўся 11 мая на стадыёне ў Нараўцы. Сюды прыехаў эстрадны калектыў Ваяводскага праўлення ТППР у Беластоку — удзельнікі фестываляў савецкай песні. На сцэне выступілі добра вядомыя ў Беластоку салісты: Іза Яканюк, Эва Дарожка, Ірэна Шавель і Вальдэмар Гжэх. Яны спявалі савецкія і польскія песні. Гледачам асабліва спадабалася ў выкананні Вальдэмара Гжэха песня Уладзіміра Высоцкага „Он не вернулся из боя", а таксама ў выкананні Эвы Дарожка руская народная песня „Окрасился месяц багрянцем". Цёпла прымаліся і іншыя выступленні.

Канцэрт быў аплачаны прадпрыемствамі гміны і такім чынам шматлікім гледачам была нагода бясплатна паслухаць гэтыя прыемныя выступленні.

М. Варанецкі

ліла яго пры абеліску ў Крапіўне. З прамоваю выступіў I сакратар гмінна-гарадскога камітэта ПАРП у Дуброве (член пленума ГП БГКТ) Аляксандр Мазалеўскі:

„Вечная вам слава, салдаты вызваленчай Савецкай Арміі! Чэсць тваёй памяці, сяржант Іван Аляксееў! Чэсць табе, герой СССР Рыгор Кунавін, загінуўшы ў Гарасімавічах! Чэсць, Дзмітры Паўлінаў, загінуўшы ў Ячне. Схіляем галовы перад вашай смеласцю і гераізмам. Удзячны мы вам за прынесеную свабоду. Вы загарантавалі нам мір да сённяшняга дня".

„Ад імя жыхароў нашай вёскі Крапіўна складаю вам нізкі паклон, 74 невядомыя савецкія салдаты, і табе, сяржант Іван Аляксееў! Памяць аб вашым геройстве мы перадаем нашым дзецям і ўнукам. Мы будзем шанаваць ахвяру вашага жыцця гэтыя святыя месцы, дзе пралілася ваша кроў. Тут заўсёды будуць кветкі і свежыя галінкі яліны", — сказаў солтыс Крапіўнай Іван Сільвонік.

Урачыстасць перапляталася дэкламатарскімі выступленнямі школьнікаў з пачатковай школы імя Тадэвуша Касцюшкі ў Дуброве.

У заканчэнні ўрачыстасці, якую вяла Крыстына Суліма, былі ўзложаны вянкі, а затым прачытаны Заклік Ваяводскага камітэта абароны міру, які падпісалі ўсе прысутныя.

*

Улады Дубровы ўносяць дастойны ўклад у памяць савецкіх салдат загінуўшых у крывавай вайне з нямецкімі захопнікамі. Яны ставяць сваёй задачай, каб нашыя нашчадкі ведалі, чым была вайна для народаў свету, якіх неверагодных сіл і ахвяр патрабавала яна.

— Мы ўвекавечым усе месцы, дзе пралівалі кроў і гінулі савецкія салдаты, а такіх месц на Дуброўшчыне ёсць звыш трыццаці, — гаварыў мне Станіслаў Шчэрба.

Міхась Хмялеўскі
Фота аўтара

(Працяг са стар. 3)

Вадасховішча... І ІНШАЕ

стварылі сотні пакаленняў беларусаў, іх своеасаблівы фальклор і народная культура? Хібэ і гэта згіне, бо ці магчыма, каб дрэва расло без карэнняў?

Хацеў бы я памыліцца...

Неяк прыпамінаецца мне ваенны і пасляваенны лёс Лукі. Нямецкія акупанты жыхароў выселілі, а вёску спалілі. Аднак, дзякуючы ахвярнай і настойлівай працы лучан пасля вайны вёска адрадзілася, аджыла нанава, каб жыць і гаспадарыць на сваім. Цяпер зноў Лука будзе выселена. Але ўжо назаўсёды... Як жа шкада, што такі лёс гэтага вялікага кавалка нашай зямлі.

Юрка Ляшчынскі

(Працяг са стар. 1)

ПРАЦАЎНІК ПЕСНІ

у Лякове на Ніжнім Шлёнску, там ажаніўся. Там арганізаваў добры аркестр і іграў у ім. Ды вось аднойчы прыехаў у Бельск у водпуск. І тут сустрэў Таню Гіжэўскую, харэографа, танцавальшчыцу, выхаванку Шырмы. Яна да мяне: „Пецька, прыязджай у Бельск. Пры рашарні працуе калектыў песні і танца, ёсць добры хор". Вярнуўся я ў 1951 годзе і пачаў працаваць з Таняй.

— Памятаю, Таня Гіжэўская вяла балетную групу ў калектыве БГКТ у Беластоку ў канцы 50-х гадоў.

— Так, я таксама ездзіў з Таняй у Беласток і акампініяваў ім. Быў з калектывам і ў Гродне, тады хор вяла Зюлкоўская. Як бачыце, з Беларускім таварыствам я звязаны ад пачатку. З пабыўкі ў Гродна ў мяне засталася памятка — ноты з дэдыкацыяй кампазітара Семянякі. А яшчэ помню з тых часоў — якія праходзілі фестывалі калектываў нацыянальных меншасцей! Мы выступалі на вялікіх сцэнах Варшавы.

— А дзе на Бельшчыне, на вёсцы вы стварылі і вялі першы калектыў?

— Першы быў у Педагагічным ліцэі ў Бельску, а на вёсцы — у Піліках. Там я працаваў 13 гадоў. Там мы стварылі вакальны і інструментальны калектывы. Людзі гралі на мандалінах і гітарах. О, то быў добры калектыў! Галасы якія! Ясюк і Вжэцёнка выступалі ў дуэце аж у Зялёнай Гуры.

— А давайце прыпомнім усе вашы калектывы.

— Працаваў я ў Орлі, Крывой, Плёсках, Дубяжыне, Дубінах, Плюцічах, Каменным Двары, Бранску, там вёў інструментальны калектыў мандалістаў і гітарыстаў, у Чартаеве — у сельскагаспадарчым тэхнікуме, у Медыцынскім ліцэі ў Бельску, у Ліцэі выхавацельніц прадшколляў, у Беларускім ліцэі ў Гайнаўцы пры дырэктару Анастасіі Тропак. Усюды я браў савецкія песні і рыхтаваў людзей да конкурсу, а калі пачалі арганізаваць конкурсы беларускай песні, рыхтую і да гэтага конкурсу ўсе калектывы, з якімі працую.

— Цяпер не маеце ніводнага інструментальнага калектыву?

— Спачатку на вёсках я многіх вучыў іграць на мандалінах. Тады маладыя больш хацелі працаваць з інструментамі. Сядзелі, вучыліся. Цяпер тэлевізія паглынула многае.

— Хто прыходзіць у калектыў?

— Гэта па-рознаму. У Піліках была моладзь, якая ўжо не вучылася, у Крывой — працаўнікі спулдзельні прадукцыйнай, у Орлі — як і сёння, я Орлю часта ўспамінаю.

— А жанчыны ці мужчыны ахвотней?

— У мяне бывала па-рознаму. У Крывой — змешаны калектыў, у Дубяжыне — мужчыны, а адзін з іх, Алесь Рамашок, у конкурсе савецкай песні даехаў аж да Інаўроцлава.

— Ніхто не скажа, што лёгка быць такім вандроўным настаўнікам песні, я б акрэсліла навет — такім місіянерам нашай песні. А вы самі што на гэта?

— Многае вымагаецца, але гэта мая прафесія. Я ўвесь час па вёсках. Колькі разоў даводзілася ісці пехатою з гармонікам на плячах. Ды што пра гэта гаварыць — важная праца.

— Як пачынаецца праца з калектывам?

— Трэба быць прафесіяналам і здабыць аўтарытэт. Каб людзі хацелі працаваць, трэба працаваць самому з жалезнай дысцыплінай. Я не магу не прыехаць на рэпетыцыю, калі чакаюць людзі, таксама не магу спазняцца.

— Як падбіраеце рэпертуар?

— Вельмі шаную волю членаў калектыву. Мушу іх разумець і быць ім партнёрам, які, пазнаўшы магчымасці калектыву, падкажа яму, што спяваць, і разумна павядзе яго. Вазьміце Рыбалы. Хлопцы спяваюць добра, песні нялёгкія. Але спачатку яны самі не арыентаваліся, да чаго здольныя былі. Ды сур'ёзнасць, дысцыпліна і цвёрдая цяжкая вучоба на рэпетыцыях дазволілі калектыву ўзляцець высока. Прыслухоўваюся да іх галасоў і хацеў бы з імі не зыйсці з той вышыні, а нават узабрацца яшчэ вышэй.

— Рэпертуар мужчынскага калектыву ў Рыбалах вельмі заангажаваны.

— Заангажаванасць мяне не пакідае. Жывем у такія часы, што трэба прыпамінаць аб вайне, аб перамозе. А можа гэта крыху і прывычка з Савецкай Арміі, там была моц і сіла ў песні, а развучваць яе з намі прыязджалі нават прафесіяналы з Масквы.

— А цяжкасці ў працы?

— Пачну ад таго, што ўдзельнікі маіх былых і цяперашніх калектываў — то людзі цяжкай працы. Гэта трэба ведаць! Лёгка ім не прыходзіцца. Але калі я, напрыклад, прыязджаю ў Рыбалы і бачу, як Колька Ігнацюк прэ на рэпетыцыю і на хаду з рукі кусае спяшаючыся хлеб і каўбасу, то я гатоў яму пакланіцца, і лічу такіх людзей героямі. Трэба моцна шанаваць іх!

— А як з беларускім песенным рэпертуарам?

— Цяжка, няма песень.

— І гэта гаворыце вы, у каго поўныя паліцы зборнікаў песень?

— У мяне вялікі выбар рускіх песень, але беларускіх мала. Трохі ёсць, але людзі гэтага не хочуць, яны хочуць нешта новае, сучаснае. Чаму падабаюцца людзям песні „Песняроў", „Верасоў" і яны ахвотна з наслуху па радыё іх вывучаюць? Факт такі, што мы не маем доступу да сучаснай беларускай песні і музыкі ўвогуле. Ёсць у Мінску ўстановы, выдаецца рэпертуар. Калісьці я сам пісаў, ахвотна прыслалі. Чаму б аднак таварыству генеральна не заняцца гэтай справай, не выступіць з просьбай папоўніць рэпертуарны прабел усіх калектываў у Польшчы? Многа песень захоўвае народ. Трэба іх апрацаваць і выдаць асобным зборнікам для выкарыстання калектывамі. Гэта была б векапомная справа.

— Як ацэньваеце сёлетні конкурс „Беларуская песня"?

— Кепска адчувае сябе калектыў, які не заняў ніякага месца. І кепска адчувае сябе яго інструктар. Я прысвяціў сябе вёсцы, з вясковымі калектывамі ўсё жыццё. І лічу, што пры такой масавасці конкурсу, пры такім абсягу, пры ўсё новых і новых калектывах спаборнічаць павінны: вёска з вёскай, горад з горадам. І не думаю, што вёска выпадзе ў гэтым горш. Ёсць масы слухачоў, якія захапляюцца жывымі народнымі калектывамі, якія ў старых народных касцюмах спяваюць аўтэнтычнымі народнымі галасамі свае непаўторныя песні. Не кожны можа быць Лукашуком. Абодва Лукашукі — бельскі і гайнаўскі — гэта спецыялісты высокага класа. Але я за народнасць. І тут трэба выпрацаваць ацэнкі, каб не крыўдзіць вясковых калектываў. Народ — носьбіт і захавальнік вечных крыніц нашай культуры і трэба гэта ацаніць. Пазволіць фальклорнай народнай песні ў выкананні шматлікіх вясковых калектываў, якія ёсць і якія будуць вырастаць, заняць належнае месца ў такім багатым і ўсё шырэйшым конкурсе, як „Беларуская песня".

Размову вяла і запісала
Вера Лeўчук

Пётр Нявінскі (у сярэдзіне, з гармонікам) з калектывам з Рыбалаў.
Фота з архіва.

БІБЛІЯГРАФІЧНЫ КУТОЧАК

Bibliografia prac magisterskich i doktorskich z zakresu archeologii w Polsce w latach 1945—1980 Oprac. Białęcka F., Bochenek A. Polskie Towarzystwo Archeologiczne i Numizmatyczne, Komisja Archeologiczna. — Scripta Archaeologia T. I, Warszawa 1984.

Niektóre prace dotyczące Podlasia

1. Gierlach Bogusław: Podlasie we wczesnym średniowieczu; Uniwersytet Warszawski, 1961.
2. Gryciuk Franciszek: Osadnictwo wczesnośredniowieczne na Podlasiu; Uniwersytet Warszawski, 1972.
3. Krajewski Marek: Młodsza faza kultury amfor kulistych na Nizinie Mazowiecko-Podlaskiej; Uniwersytet Warszawski, 1964.
4. Łożny Ludomir: Elementy wierzeń pogańskich Słowian w kulturze średniowiecznego Mazowsza i Podlasia: Uniwersytet Warszawski, 1980.
5. Niewęglowski Andrzej: Mapy kultury przeworskiej na Nizinie Mazowiecko-Podlaskiej we wczesnym i środkowym okresie rzymskim; Uniwersytet Warszawski, 1956.
6. Pyrgała Jerzy: Mapy kultury przeworskiej w późnym okresie lateńskim na Nizinie Mazowiecko-Podlaskiej; Uniwersytet Warszawski, 1956.
7. Strupiechowski Jacek: Pradzieje powiatu siedleckiego; Uniwersytet Warszawski, 1964
8. Tycholis Hanna: Przemysł tardenuaski na Mazowszu i Podlasiu; Uniwersytet Warszawski, 1953.
9. Węgrzynowicz Teresa: Kultura łużycka na obszarze Mazowsza i Podlasia; Uniwersytet Warszawski, 1969, praca doktorska.

Prace dotyczące Słowiańszczyzny

1. Burczak-Abramowicz Henryk: Koń w wierzeniach Prasłowian; UMCS w Lublinie, 1979.
2. Górkiewicz Barbara: Wczesnośredniowieczne rylce do pisania

(Працяг на стар. 8)

МЕЛІЯРАЦЫЯ

У Міхалоўскай гміне значныя плошчы зялёных ужыткаў — аж 8560 гектараў, з таго ліку ў індывідуальнай гаспадарцы — 6854. Зялёныя ўжыткі — адно з мясцовых натуральных багаццяў. Яны складаюць больш 30 працэнтаў сельскагаспадарчых абшараў.

У мінулым годзе меліяравалі 207 гектараў сенажацяў і пашы, між іншым, у ваколіцы Кухмоў. Сёлета закончаць меліярацыю лугоў каля Казімярова. У другой палавіне мінулага года адрамантавалі дарогу на пашы жыхары Пяньков.

Варта дадаць, што ў Міхалоўскай гміне добра развіта гадоўля быдла. У продажы малака тамашнія сяляне займаюць чацвёртае месца ў Беластоцкім ваяводстве. Даволі вялікіх поспехаў у гадоўлі жывёлы дабіліся жыхары Казімярова, Пяньков, Новай Волі, Юшкавага Груда і Бандароў. (яц)

ВІЦЕБСКАЯ „МАЛАДОСЦЬ" У ВАРШАВЕ

(Працяг са стар. 3)

„Прыдзі міленькі, чорнабрывенькі" і шмат, шмат іншых.

Штораз змяняліся касцюмы, на ўсё больш каляровыя, багатыя, расшытыя. Калектыў даў цэлы агляд колернасці, узорыстасці рэгіянальнай іншасці і багацця ўбору паўночна-ўсходняй Беларусі. Адны толькі фартушкі былі і вышываныя, і гафтаваныя, і карунковыя, і тканыя ва ўзоры, і закладаныя ў складкі і зборкі.

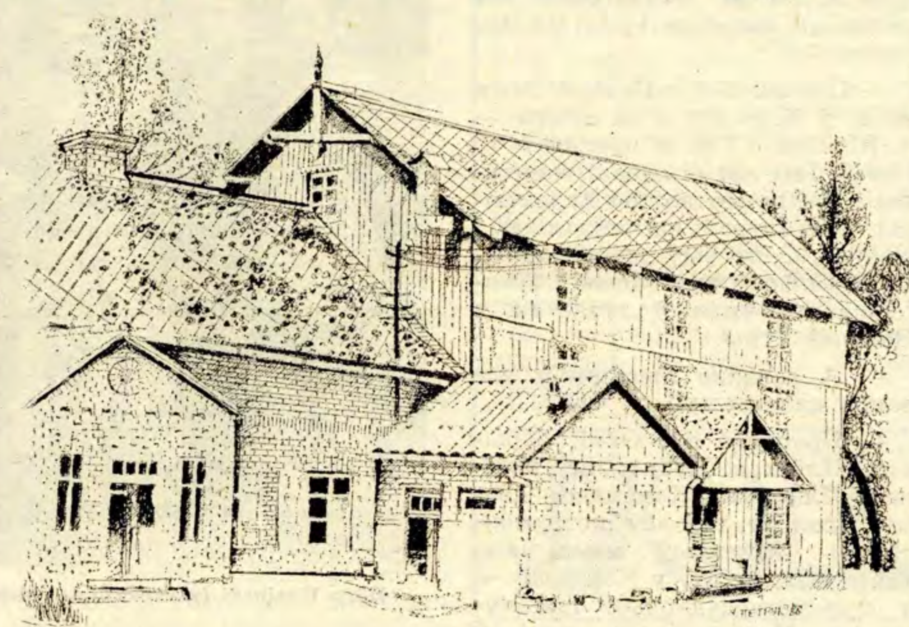
Паказвалі свае майстэрства асобна і хор, і танцавальная група, і інструментальна-вакальны калектыў. А потым зноў разам усе. Асабліва спадабалася гледачам вязанка кадрыляў. Усё пачалося ад „Крупчэўскай кадрылі", як выкрыкваў на сцэне вядучы. Потым ён аб'явіў: „Каломенская, першае калена, завадное!" За ёю — „Каломенская рассыпуха", агульны круг управа і... „апошняя развітальная". Закончыўся канцэрт традыцыйным „Бывайце здаровы!"

Але доўга яшчэ не сціхалі апладысменты. Артысты бісавалі, наколькі хапіла ім сіл.

Асабліва ўзрушылася канцэртам моладзь — варшаўскія студэнты родам з Беласточчыны. У гарачыні сэрц, у парыве супольнай радасці перажытага кінуліся яны за кулісы — дзякаваць артыстам за добрае роднае мастацтва, за ўражанні. А маладыя артысты былі не менш узрушаны такім прыёмам. Хутка знайшлі супольную мову, пераразнаёміліся, а ў наступныя дні правялі нямала супольных хвілін, расказваючы адзін другому аб сабе і спяваючы нашыя родныя супольныя песні.

Яніна Чэрнякевіч
Фота аўтара

РОДНЫЯ КРАЯВІДЫ

У. Петрук. Млын у Станковічах на д Бугам. 1986. Графіка.

КАМУ РЫНАК, А КАМУ ЦЫРК

Як штогод, так і ў гэтым годзе значная паверхня бельскага рынка адводзіцца пад цырк. У выніку таго сяляне, якія прывозяць сваю прадукцыю дзеля продажу, не змяшчаюцца і стаяць з фурманкамі дзе хто зможа: пад платамі, на вуліцах, тратуарах і г.д.

Але ж у межах Бельска ёсць іншы прасторны пляц! Дастасаваны ён да складу паліва і цяпер пустуе. У гэтае месца можна было б накіраваць цырк. Знаходзіцца ён паміж Бельскам і пасёлкам Студзіводы. Гарадскія ўлады Бельска, відаць, забыліся, што сялянам больш патрэбны рынак, чым цырк.

В. Семянюк

ВАЕННЫЯ СЦЕЖКІ

ДАРОГА ЦЕРАЗ МІНЫ

Адзіночнаму салдату мала чаго даводзіцца бачыць, бо яго круг назірання ў вельмі ж завужаны. З бегам часу такія важныя гістарычныя падзеі, як бітва за Монтэ-Касіна, абрастаюць, аднак, легендамі і становяцца крыніцай для народных быляў, у якіх рэчаіснасць перамешваецца з выдумкай або з пажаданым для расказчыка бегам здарэнняў і фактаў.

Іван Бартнічук не можа з'яўляцца тут выключэннем. Памятаючы аб гэтым, усё ж такі давайце супольна паслухаем тое, аб чым не адзін раз даўнейшы сапёр расказваў сваім суседзям, сябрам і субяседнікам. Яго словы перапісваю я тут з магнітафоннай стужкі.

— Везлі нас пад гэтае Монтэ-Касіна, што бараніла доступ да сталіцы Італіі. Быў май, навокал цвілі кветкі, спявалі птушкі, радавала сакавітая зяляніна. Атрымалі мы загад, каб праверыць палац Мусаліні — італьянскага фашысцкага правадыра, які і для Гітлера пракладаў шлях у дыктатуру. Наш паручнік, па прозвішчу Расецкі, родам з Беластока, быў яшчэ афіцэр малавопытны, але не зазнайны, спагадлівы чалавек. І маладзецкая неразважлівасць яго там згубіла. Не змог утаймаваць ён сваёй цікавасці і першы перад намі, сапёрамі, пабег у гэты палац, каб асабіста пабачыць, як жыў уладар жыцця і смерці мільёнаў італьянцаў. І не дабег. Напароўся на міну ды вылецеў у паветра. Любілі мы яго і шкадавалі. Бачылі, што ляжыць, бледняжка, ды крывавіць, а дапамагчы яму не было як, бо ніхто не ведаў, дзе ў густой траве тоіцца смерць. Давялося спачатку вельмі асцярожна і пільна слухаць, ці ў навушніках, спалучаных зміннымі шукальнікамі, не адазвуцца трывожныя, пранізлівыя сігналы. Гэта ў нашай сапёрскай гутарцы называлася пеленгацыяй тэрыторыі. Пакуль мы дабраліся да нашага паручніка, дык з яго ўжо ўся кроў выцекла, нават у санбат не спатрэбілася адстаўляць. Ды аказалася, што да гэтага палаца Мусаліні не варта было спяшацца. Стаяў ён апусцелы, агалены з усіх каштоўнасцей, толькі нейкія паперы лёталі ў паветры і засцілалі падлогу, а пустыя бутэлькі варочаліся пад нагамі... Значыць, ужо перад намі парадачна пагуляла тут не адна рота варожых салдат...

Ну, размінавалі мы гэтыя палац і пасля нас накіравалі пад гэтае Монтэ-Касіна. Зноў давялося нам ачышчаць дарогі і сцежкі ўсім іншым ваенным атрадам і цэламу нашаму войску. Сапёры заўжды ішлі першым эшалонам. А там горы ды горы, праходаў няма. І немцы, найлепшае, адборнае фашысцкае войска, адны эсэсаўцы, таксама хлебам-соллю нас не віталі. Іх разведка хутка раскусіла тайну альянтаў, што маюць яны справу з польскім войскам. Нават пачалі па радыё гаварыць папольску ды пасылаць нам куявякі, мазуркі і полькі. І насмейваліся з нас проста ў вочы: „Слухайце, людзі, навіну! — грымелі па радыё. — Польская свіння апарасілася на Монтэ-Касіна, будзе ўдосталь свежага мяса!" І як ударылі па нашых часцях і з гармат, і з танкаў, і кулямётаў, а найчасцей дык з мінамётаў... Сядзяць за гарой, схаваўшыся, ды з-за яе га-гак і га-гак з гэтых мінамётаў. Шкоды вялікай яны не ўчынялі, бо гэта зброя вельмі ж нятрапная, але затое чартоўскі свістучая. Пакуль упадзе і разарвецца, то ад яе свісту вушы лопаюць і здаецца, што вось-вось яна табе і толькі табе на галаву зваліцца. Хоч не хоч, пачынаеш бегаць, шукаць утульнага месца, каб хаця лоб недзе чымсьці прыкрыць... Кажуць, што гэта псіхалагічная зброя. Бачыце, як яно бывае: людзі ўсяму сваю назву прыдумаюць. Але перажыць атаку гэтай псіхалагічнай зброі — гэта ўжо зусім іншая справа. Чалавек сапраўды дурнее і пачынаецца нязладжаная бегатня, што горшае ад самога варожага абстрэлу. Пацякло, ой пацякло, тады нашай салдацкай крыві...

Я тут на момант перапыню

ШТО РАБІЦЬ, КАБ НЕ ПУСЦЕЛІ

У васьмідзесятыя гады ў Бельскай гміне шмат гаспадарскай зямлі было перапісана ў ПФЗ, у якім не вельмі і ведаюць, што з ёю далей рабіць. Ніхто не хоча купляць яе, хоць і даюць пры гэтым немалыя ільготы. Калі хто і вòзьме яе трохі ў арэнду, дык пакарыстаецца ёю два-тры гады, і, калі перастае яна радзіць, кідае. Пакінутую гэтак зямлю потым цяжка давесці да толку, даць ёй мацату.

І ляжыць так у ваколіцах гміны каля дзвюх з паловаю тысяч гектараў пакінутай, сірочай зямлі. У мінулым годзе ўдалося прадаць яе роўна сто семдзесят гектараў, а прыняць ад старэючых гаспадароў давялося аж пяцьсот. Намеснік начальніка гміны ў Бельску Яўген Чарвацкі, вядома, разумее прычыну такой дзіўнай, ад вякоў нечуванай сітуацыі, каб людзі не хацелі зямлі. Няма ў вёсках моладзі.

У цяперашняй вёсцы можна няблага ўжо жыць. І крамы не вельмі горшыя за беластоцкія, і клубы ёсць, і школы (нядаўна закончана пабудова школ у Дубяжыне і Храбалах). Людзі шмат даюць свае працы ў грамадскіх пачынах, на аднаго жыхара гміны вартасць гэтых пачынаў склала тысячу чатырыста злотых. Вёска як бы сама намагаецца ўтрымацца пры жыцці сваім.

Вось і тры крамы пабудавалі: у Праневічах, Плюцічах, Налогах; тры святліцы: у Мякішах, Сталавáчы, Райках; рамізы: у Кожыне і Кнаразах.

Вёсцы даўно патрэбна вялікая помач з боку ўсіх устаноў і арганізацый. Нельга яе пакінуць толькі на свае сілы, на свае магчымасці. Яна дае хлеб і мяса ўсім. Улады слушна ўказваюць на тое, што праблема харчавання стала найпершай праблемаю ў сучасным жыцці нашай дзяржавы. Трэба рабіць так, каб, нарэшце, моладзь бачыла сваё месца і сэнс жыцця на бацькаўшчыне.

Андрэй Гаўрылюк

ХТО ЯГО ВЕДАЕ...

Быў я ў Орлі і пры нагодзе зайшоў у ГС. На калідоры стаіць група людзей і гутараць. Чую, што наракаюць. Прыслухоўваюся. Чалавек з вёскі Кашалі ґаворыць, што ўжо тры ґады мучыцца з полем, на якім усё вымакае. Заплаціў ён за дрэнажаванне значную суму грошай, якая была кімсьці ўстаноўлена, а карысці няма, бо заложаны дрэны малога дыяметра. Занесла іх балотам і надалей бульба, буракі, цыбуля вымакаюць і нават няма чым карміць свіней і кароў і то маючы дванаццаць гектараў зямлі. Акрамя таго трэба кожны год за гэтыя „паслугі" плаціць! А каб ачысцілі дрэны — не даб'ешся нідзе.

— Я ўжо хацеў паехаць у Беласток, каб паскардзіцца, але пабаяўся, што зраблю сабе горш, бо мясцовыя ўлады скажуць, што іх падкопваю, — працягваў селянін.

— Што я маю рабіць, калі маю трактар, а не магу ім уехаць на поле, бо страгну. Сусед прыехаў мяне выцягваць і сам застраг!.. Авёс, які ён там урадзіў, мусова было касіць касою, а бульбу, велічынёй з арэх, мусіў капаць уручную. Ну, адным словам, усё вымакла. Намучыўся ў свае старыя гады і няма чым жывёлу карміць. Заявіў у ПЗУ. Прыехалі і не прызналі шкоды. Вось і жыві сабе на здароўе. Восенню здаў два парсюкі — вугалю не атрымаў, вясною другіх два — і таксама вугалю няма. Што рабіць? — пытае селянін і сам адказвае: — Хто яго ведае?

Далей я ўжо не чуў, што яны гаварылі, але, сапраўды, як селянін у такіх умовах можа даваць прадукцыю, каб харчаваць краіну? Хто яго ведае...

Васіль Петручук

НАМ АДКАЗВАЮЦЬ

REDAKCJA TYGODNIKA „NIWA"

W nawiązaniu do Waszego pisma z dnia 17.04.1986 r. skierowanego na ręce Ob. Prezesa tut. Związku dotyczącego starań mieszkańców wsi Wyczółki w gminie Nurzec Stacja o utrzymanie sprzedaży w placówce detalicznej — uprzejmie informuję, iż w dniu 02.04.86 r. z inicjatywy WZSR doprowadzono do roboczego spotkania pomiędzy Naczelnikiem gminy Nurzec i miejscowym Zarządem GS „Samopomoc Chłopska" i przedstawicielem WZSR celem ustalenia możliwości rozwiązania tego problemu.

Jak wynika z uzyskanej od Ob. Naczelnika gminy opinii sprawę uruchomienia sklepu w Wyczółkach należy uznać za zamkniętą bowiem:

— stanowisko Prezydium Gminnej Rady Narodowej odbytego 28.01.86 r. zatwierdziło (po fakcie) decyzję GS w Nurcu o zlikwidowanie placówki,

— Sesja Gminnej Rady odbyta 30.01.86 r. potwierdziła zasadność stanowiska zajętego przez Prezydium GRN.

W świetle takiego stanowiska zajętego przez gospodarzy terenu WZSR widzi jedynie możliwość usprawnienia obsługi handlowej mieszkańców wsi Wyczółki poprze rozwiązanie organizacyjne takie jak:

— zapewnienie ciągłości zaopatrzenia w artykuły o podstawowym znaczeniu będące na ciągłym zapasie hurtu czy też dostawców pozahurtowych a zwłaszcza pieczywa, napoi chłodzących, art. mleczarskich (masła, serów twardych), przetworów zbożowych itp. artykułów uwzględniając zwiększone zapotrzebowanie związane z przejęciem zaopatrzenia mieszkańców wsi Wyczółki,

— ustalenie stałych dni dostaw mięsa i wędlin oraz poinformowanie o powyższym zaopatrywanej społeczności poprzez czytelną informację handlową. Uzgodniono z Zarządem GS termin wykonania tego zadania do 15.04.86 r.

Powyższe rozwiązania dotyczą sklepu spożywczego w Klukowiczach a dokonane zostaną w drodze zwiększenia funkcji opiekuńczej i kontrolnej ze strony Zarządu GS nad pracą tej placówki.

Wojewódzki Związek Spółdzielni Rolnych w Białymstoku

Wiceprezes Zarządu d/s Handlu i Usług inż. Andrzej Łetowski

W związku z Waszą notatką („Niwa" Nr 12 z dn. 23 marca 1986 r.) Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska" w Hajnówce wyjaśnia:

W 1976 r. Zarząd tutejszej spółdzielni podjął uchwałę udzielenia 5% marży dla spółdzielni uczniowskich od wszystkich artykułów kupowanych w naszych sklepach dla potrzeb uczącej się młodzieży. Powyższa uchwała obowiązuje nadal. Spółdzielnia uczniowska w Borysówce dotychczas nie jest członkiem zbiorowym naszej spółdzielni. W związku z tym udzielenie nawet 5% marży nie jest zgodne z intencją Uchwały Zarządu GS.

Nie jesteśmy zobowiązani dowozić towary do szkół podstawowych i kierowniczka sklepu nie była uprawniona do udzielania 15% marży. Dotychczas zbiorowymi członkami naszej spółdzielni są spółdzielnie uczniowskie przy szkołach podstawowych w Klejnikach, Czyżach, Nowoberezowie i Dubinach i tylko dla w/w spółdzielni Zarząd GS ustalił przywileje członkowskie. Nadmieniamy, iż udział członkowski w naszej spółdzielni wynosi 1.000 zł. Rozliczenie spółdzielni uczniowskiej winno odbywać się za pośrednictwem naszych sklepów. Dowóz bułek do szkoły podstawowej winien być uzgodniony pomiędzy kierownikiem szkoły podstawowej a kierownikiem sklepu w Borysówce. W podobny sposób rozwiązana jest sprawa dostawy bułek do innych szkół.

Gminna Spółdzielnia „Samopomoc Chłopska"
Gł. księgowy
Witold Łojewski

Prezes Zarządu
mgr inż. Mikołaj Telentejuk.

Ад рэд. Дзеткі з Барысаўкі, між іншым, прасілі, каб, едучы побач школы ў краму, ім скінулі па дарозе іхняе печыва. Усё як у песні: „А ты ехаў, ехаў, а да мяне не заехаў..."

Гайнаўскія „эмпэкі"

У канторы МПК на Лоўчай у Гайнаўцы я застаў кіраўніка Аляксандра Баравіка. Ён расказаў мне пра работу шафёраў і механікаў. Цяпер наладзілі ў Гайнаўцы яшчэ адзін маршрут МПК — у напрамку бальніцы.

Сваёй працавітасцю ды акуратнасцю звяртае на сябе ўвагу шафёр Юзаф Відэнта. Ён і абслугоўвае якраз гэты новы маршрут. Гайнаўка разрастаецца, людзей у ёй усё больш, а ўсе любяць ездзіць чырвонымі аўтобусамі.

Гайнаўскі МПК — адзін з лепшых па сваёй арганізаванасці ды эканомнасці. За ім далёка адстаюць бельскі і саколкаўскі (калі гаварыць пра наша ваяводства). Толькі стан гайнаўскіх вуліц вельмі благі, на іх не рамантуюць асфальт, які зззяе ўсякай велічыні дзіркамі. Сярод гайнаўскіх шафёраў абавязвае прынцып: адзін за ўсіх, а ўсе за аднаго. Гэта не толькі яднае, але і дае задавальняючыя эканамічныя вынікі, добры заробак.

Андрэй Гаўрылюк

расказ Яна Бартнічука; бо ўспомнілася мне адна сцэнка з рэпартажа Мельхіёра Ваньковіча, які першы апісаў крывавыя падзеі пад Монтэ-Касіна. Даўнейшы монтэкасінавец, Юрка Налівайка, са станцыі Валілы, што пад Гарадком, расказаў мне, што і пра сябе знайшоў ён успамін у гэтай абшырнай аповесці вядомага, але ўжо памершага (1974 г.) пісьменніка. Мне, аднак, найбольш уелася ў памяць сцэна пра тое, як гітлераўцы білі, білі і не забілі аднаго польскага ваяку, па прозвішчу Тэрашчук. Быў ён прапаршчыкам, курсантам школы малодшых афіцэраў.

Завязалася шалёная перастрэлка. Білі гарматы і гэтыя шумлівыя свісцячыя мінамёты. Штосьці рванула салдатам. Тэрашчук паляцеў у нейкую прорву. Калі ачуняў, дык найперш пачуў пранізлівы боль у левай назе. Над ім ужо свяціла сонца. Прыгледзеўся да балючай нагі і нічога не разумеў. Сам ён ляжаў тварам уверх, а яго нага адвярнулася чамусьці пальцамі ўніз. Сабраўшы ўсе сілы і перамагаючы страшэнны, аглушаючы боль, неяк адвярнуўся на цэлай назе жыватом да зямлі, каб і параненая нага вярнулася на сваё месца...

А навокал прадаўжалася заўзятая бітва. Тоны вогненнага жалеза, распыленага на смерцяносныя асколкі, абрушваліся на хрыбты і адхоны горнага масіва Монтэ-Касіна. Раптам запякло ў плячах. Тэрашчук памацаў рукою і пачуў пад пальцамі гарачую кроў. Зразумеў, што дасягнула яго кулямётная чарга, паспрабаваў варухнуцца цэлым целам. Балела, вельмі балела, але косці пазваночніка, суцяшаўся, здаецца, асталіся някранутымі.

Там яго знайшоў санітар. Наклаў часовую павязку, а перабітую нагу прымацаваў да вінтоўкі. На насілках адцягнулі яго ў горную ўтуліну, якая знаходзілася тады ў руках палякаў. Паступіў, аднак, загад пакінуць гэтую пазіцыю. Не было каму зносіць уніз параненага Тэрашчука. Астаўся. Прыйшлі немцы. Забралі сваіх, Тэрашчука не чапалі. Відаць, падумалі, што гэта труп. Ляжаў так да вечара і яшчэ цэлую ноч.

Мінаў ужо другі дзень, праходзіла трэцяя ноч тэрашчуковых змаганняў з кастухай. Без вады і яды, без перавязкі. На чацвертую ноч яго і яшчэ двух іншых параненых польскіх салдат немцы пагрузілі на аўтамабіль, каб кудысьці адвезці. Раптам пачаўся гарматны абстрэл. Гэта польская артылерыя слала вогненныя прывітанні спячым немцам. Канваенты аўтамабіля недзе паўцякалі. Неўзабаве страшэнным узрывам падкінула грузавік. Загарэлася аўтамабільная брызентавая буда. Тэрашчук пачуў боль і ў правай, дагэтуль яшчэ здаровай назе. Гарачы брызент абсунуўся. Салдат пачаў задыхацца. І тады адазваўся інстынкт і жаданне, каб жыць, жаданне, якое прымусіла яго сабраць усё, што ў ім яшчэ асталося жывое, каб неяк цераз разбіты борт, быццам торба апаленага мяса, перакуліцца на зямлю. З кузава разносіліся енкі і крыкі параненых салдат, якія трапілі ў пастку агня і дагаралі жывымі. Пачалася разрывацца амуніцыя, што знаходзілася ў кузаве аўтамабіля. Машынальна рукамі ён закрыў твар і вочы. Паспрабаваў адпаўзці хаця крыху ад палыхаючай машыны. Адпаўзці толькі на локцях, бо абедзве нагі былі ўжо безуладныя. Але і рукі таксама балелі ад апёкаў... Задоўга было б падрабязна расказваць пра ўсё, што здарылася з гэтым чалавекам. 18 мая, на пяты дзень ад першага ранення, знайшлі яго англійскія санітары. Тэрашчук астаўся без ног, але смерць перамог...

Яну Бартнічуку болей пашанцавала, хаця і яму ў гэтай бітве таксама, як кажа, давялося нямала.

— На трэці ці на чацверты дзень, — расказвае, — пайшлі і нашы ў атаку. Была ноч. А мы, сапёры, вядома, — наперадзе. Слухаўкі на вушах, шукальнікі мін у руках, нават прысесці за нейкай скальной глыбай не было як, бо трэба было слухаць, ці ў слухаўках выпадкова не пішчыць. А калі запішчыць, значыць — міна! Найлягчэй яе ўзарваць уласным целам...

І так ішлі яны гэтай дарогай цераз міны, каб за ім магло прайсці цэлае войска, аб чым ужо наступным разам.

Віктар Рудчык

ЯКІ Ў ВАС ХАРАКТАР?

Вы лічыце сябе добразычлівым чалавекам, добрай жонкай і маці, узорнай гаспадыняй, надзейным працаўніком... Але ці так лічаць вашы родныя і блізкія, сябры і калегі? Спадзяёмся, што наш тэст дапаможа вам гэта зразумець. Ён, вядома, жартоўны, але ўсё ж...

- Ці стараецеся вы да кожнага сезона купляць сабе што-небудзь з адзення, нават калі гэта не вельмі неабходна? Так — 3 ачкі, не — 0.
- Якім тканінам аддаеце перавагу — аднатонным (3 ачкі), набіваным (2 ачкі) ці ў вас няма пэўнай прыхільнасці да тых і другіх (0)?
- Які стыль выбіраеце для сябе: класічны (0), спартыўны (3 ачкі)) той, які модны (5 ачкоў), вастрамодны (7 ачкоў)?
- Ці хапае ў вас смеласці, каб у ліку першых надзяваць самыя экстравагантныя, вастрамодныя рэчы? Так — 5 ачкоў, у залежнасці ад абставін — 3 ачкі, не — 0.
- Ці аддаеце вы перавагу смелым спалучэнням колераў? Так — 5 ачкоў, зрэдку — 3 ачкі, не — 1.
- Ці любіце вы насіць: спартыўныя блузкі (3 ачкі), англійскія касцюмы (2 ачкі), спадніцы старога крою (1 ачко)?
- Які фасон капелюша лічыце лепшым: рамантычны, з шырокімі палямі (7 ачкоў), тыпу „турбан“ (4 ачкі), без палёў (2 ачкі) ці вы наогул не носіце капелюшоў (0)?
- Якія сумачкі вам больш падабаюцца? Спартыўныя на рэмені (4 ачкі), якія нагадваюць па форме куфэрак (3 ачкі), „канверты“ (2 ачкі), ці любыя, якія ў модзе (0)?
- Ці любіце вы туфлі на абцасе? Так — 3 ачкі, не — 0.
- Ваша любімае хатняе адзенне: доўгая спадніца з блузкай, джэмперам (5 ачкоў), штаны са світэрам (3 ачкі) ці проста даношваеце старыя рэчы (2 ачкі)?
- Якія ўпрыгожанні лічыце за лепшыя: пацеркі (7 ачкоў), брошкі (5 ачкоў), кулоны (3 ачкі), проста ланцужкі (1 ачко)?
- Вашыя любімыя ўзоры на тканіне: кветкі (7 ачкоў), гарошак (5 ачкоў), палосы (3 ачкі), геаметрычны малюнак (1 ачко) ці аддаеце перавагу гладкім, ненабіваным тканінам (0)?

А цяпер падлічыце ачкі.

Ад 5 да 11:

Вы чалавек асцярожны, не спяшаецеся раскрыць сваю душу, хоць заўжды далікатны ў абыходжанні з людзьмі. З цяжкасцю завязваеце новыя знаёмствы, але ўжо калі хтосьці заваюе вашу прыхільнасць, дык надоўга. Вы добрая гаспадыня, да дзяцей ставіцеся патрабавальна.

Ад 12 да 22:

Ваш характар супярэчлівы: без дай прычыны вы пераходзіце ад радасці да смутку, ад сумнага настрою да нястрымнай весялосці. Любіце жыць у пастаянным руху, часта мяняючы свае погляды. На рабоце вызначаецеся хуткасцю, кемнасцю, але такія перыяды часта змяняюцца днямі апатыі.

Ад 23 да 37:

Вы набліжаецеся да „залатой сярэдзіны“, вам лёгка з тымі, хто акружае вас, а ім — з вамі. Добра валодаеце сабой, вам уласціва добразычлівасць, а, калі патрэбна, і здольнасць на хуткую рэакцыю. Вам удаецца завязваць давер нават тых, хто спачатку непрыхільна да вас ставіўся. Добра спраўляецеся з работай. Ваш дом — гэта спакойны прыстанак для сяброў.

Звыш 37:

Незалежна ад узросту вы — юная душой. Лёгка загараецеся і гэтак лёгка гаснеце... Ураждлівасць, няўменне таіць свае пачуцці ствараюць цяжкасці ва ўзаемаадносінах з тымі, хто акружае вас, ускладняюць жыццё і іх, і ваша...

Дарагое Сэрцайка! Нарадзілася я ў горадзе. Жыла ў маці сваёй, як у масле купалася.. Бацькі вельмі дбалі пра мяне, рабілі ўсё, як я хацела, куплялі мне розныя дарагія рэчы. Было мне вельмі добра. Але адна справа мучыла мяне і мучыць будзе, пэўна, да скону. Я ад нараджэння была непрыгожым дзіцём, а з гадамі мая брыдота яшчэ больш паглыбілася. У той час, калі сяброўкі мае весела праводзілі час, хадзілі з хлопцамі на розныя вечары і забавы, я найчасцей сядзела ў хаце і глядзела тэлевізар — і тады, калі была яшчэ ў ліцэі, і тады, калі ўжо стала на працу. Было мне вельмі сумна, але ж мяне ніякі хлопец нікуды не запрашаў, а пайсці на забаву з сяброўкамі і пасля стаяць у кутку адной — не было сэнсу. У такіх сітуацыях мне рабілася ўдвая крыўдна.

Мама настаяла на тым, каб я выйшла замуж. Бо толькі сям'я ў жыцці лічыцца, гаварыла яна. Калі выйду замуж, то жыццё маё зменіцца і пазбудуся я комплексаў. Нехта з некім дагаварыўся, і мяне пазнаёмілі з хлопцам, які жыў на гаспадарцы з бацькамі. Мы пажаніліся. Мела быць усё цудоўна: я звальняюся з працы і прыязджаю да яго, а ў яго добры дом, нестарыя бацькі, якія абраблююць гаспадарку, а я буду толькі даглядаць за домам і радзіць дзяцей.

Рэчаіснасць аказалася на многа горшай, чым уяўлялася мне. Свёкар са свякрухай загналі мяне да работы, аб якой я не мела ніякага ўяўлення. Ад раніцы да цямна: то кароў падаіць, то навaрыць на цэлы дзень, у хаце прыбраць, свіней, курэй, гусей накарміць, абсціраць усіх, а тут ужо і з поля вяртаюцца, вячэру гатовую мець трэба.

Замучылася я зусім, высахла, і вось ужо 5 год як мы па шлюбе, а дзяцей не маем. Нікуды не ходзім, нічога не бачым, нават на тэлевізар часу не хапае. І часам мне прыходзіць у галаву страшная думка, каб уцячы адтуль, куды вочы глядзяць. Зрэшты, думаю, што бацькі прынялі б мяне, бо яны і самі ўжо бачаць, якая я нешчаслівая.

Зося

Зося! Шкада мне цябе. Ты — тыповы прыклад таго, як кепска расці перасаджанаму дрэву на чужой для яго глебе. Можа б гэтае дрэва і расло, калі б было вялікае каханне і добры догляд. Але ж на гэта ты, бадай, не можаш разлічваць, бо пакахаць адзін другога вы, бадай, не паспелі, а на нейкія асаблівыя да цябе адносіны ніхто, здаецца, часу не знойдзе. Вясковае жыццё ўсё ж даволі цвёрдае, і лепш было б, каб заставаліся там вясковыя дзяўчаты. Думаю, што калі няма ні кахання, ні дзяцей, можна было б у крайнім выпадку вярнуцца да бацькоў. Калі ты не старая, мо і табе яшчэ засвеціць твая зорачка.

Сэрцайка

(Працяг са стар. 6)

z terenu Słowiańszczyzny wschodniej i zachodniej; Uniwersytet Wrocławski, 1970.

3. Maćkowiak Lidia: Zachodniosłowiańskie ostrogi o zaczepach haczykowato zagiętych do wnętrza; Uniwersytet Poznański, 1979.

4. Rogińska Małgorzata: Religijne wierzenia pogańskie na Słowiańszczyźnie zachodniej i wschodniej we wczesnym średniowieczu; Uniwersytet Wrocławski, 1965.

5. Sołowij Janina: Wczesnośredniowieczne obuwie na terenie zachodniej i wschodniej Słowiańszczyzny; Uniwersytet Wrocławski, 1967.

6. Wentkowska Anna: Obodrzycko-wieleckie srebrne ozdoby z X—XI wieku; Uniwersytet Warszawski, 1967.

7. Wierzbicka Ewa: Moneta anglosaska na terenach Słowiańszczyzny nadbałtyckiej we wczesnym średniowieczu; Uniwersytet Warszawski, 1971.

8. Wiśniewski Emil: Rozplanowanie grodów i miast na terenie Słowiańszczyzny we wczesnym średniowieczu; Uniwersytet Wrocławski, 1966.

9. Gąssowska Eligia: Elementy bizantyjskie w kulturze materialnej Słowian północno-zachodnich we wczesnym średniowieczu; Instytut Historii Kultury Materialnej PAN, 1975, praca doktorska.

10. Nowakowski Andrzej: Kultura pogranicza polsko-ruskiego w VIII — I poł. XI w. na południe od Prypeci; Uniwersytet Łódzki, 1971, praca doktorska.

11. Soldenhoff Bożena: Konserwacja elementów konstrukcji drewnianych na przykładzie wczesnośredniowiecznych grodzisk; Instytut Historii Kultury Materialnej PAN, 1972, praca doktorska.

12. Zoll-Adamikowa Helena: Rytuał ciałopalny Słowian na terenie Polski; Instytut Historii Kultury Materialnej PAN, 1968, praca doktorska.

13. Żak Jan: Kontakty handlowe społeczeństw zachodniosłowiańskich ze skandynawskimi w VI do VIII w. n.e.; Instytut Historii Kultury Materialnej PAN, 1960, praca doktorska.

Р.С.

СОННІК

23

Вустрыцы (астрыгі) — незвычайнае здарэнне, есці — шчасліваcя цяжарнасць; лавіць — нездзейсненыя зычанні.
Вусце ракі — вялікія даходы.
Вусы — пустая і прамінаючая маладосць; са срэбрам сівізны — пустая радасць.
Вуха — мець вялікія і прыгожыя — вялікае шчасце, верныя прыяцелі; мець многа вушэй — для тваіх памочнікаў і падначаленых дрэнна з табою; мыць — цябе любяць, прыемная навіна; затыкаць — хатнія клопаты і смуткі; доўгія — абгавор; аслінья — наробіш глупстваў; хворыя — пакрыўдзяць цябе.
Вучань — клопаты і гнеў.
Вучоны — пашана.
Вучыць каго-небудзь — цябе акружаюць абмежаваныя людзі; мець добрае сэрца для ўсіх.
Выбіраць нешта — малыя прыкрасці.
Выгнанне — перамены ў адносінах з людзьмі.
Выгрузіць — хтосьці патрабуе тваё дапамогі.
Выдра — шчасце ў хаце.
Выйгрыш — прыкрая прыгода.
Выкапаць — цікавыя лісты.
Выклікаць — памірышся з ворагам.
Выкраданне — неспадзяваная хуткі шлюб.
Выкруціць штосьці — дрэнныя справы; блага пойдуць твае занятк i.
Вымя — блаславёнасць.
Выпівоха — выстаўляешся на пасмешышча.
Выплочванне — прымеш цяжкі абавязак.
Выпрагаць белых коней — любоўныя зносіны; вараных — непрыемная прыгода; іншай масці — раскрыеш падман.
Высмейваць — варожасць.

Зорка
СТАРОНКА ДЛЯ ДЗЯЦЕЙ

„БЕЛАРУСКАЯ ПЕСНЯ-86" ДЛЯ ШКОЛЬНІКАЎ

„Нашы дзеці" — вакальны калектыў з бельскай школы № 3, якім кіруе настаўнік Сяргей Лукашук.

Вакальны калектыў з Беластока, сярод яго лаўрэатка конкурсу для дарослых Аля Дубец.

Публіка. На першым плане дзяўчаткі са школы ў Дубінах. Фота Яніны Чэрнякевіч.

ВЫНІКІ КОНКУРСУ

18 мая ў Бельскім Доме культуры адбыўся цэнтральны агляд „Беларуская песня-86" для школьнікаў. Удзельнікі на цэнтральны конкурс былі выты[illegible]ны на раённых аглядах у Бельску, Дубінах, Беластоку і Орлі.

У цэнтральным аглядзе ўдзельнічала 21 саліст, 12 дуэтаў, 6 трыо і квартэтаў, а таксама 11 вакальных калектываў. Усяго разам 144 удзельнікі з 30 школ нашага ваяводства.

У складзе камісіі былі вядомы на Беласточчыне шматгадовы арганізатар мастацкага руху інструктар музыкі Сцяпан Копа, настаўнік музыкі з бельскай музычнай школы Міхал Тапалянскі, метадык навучання беларускай мовы Тамара Русачык і інспектар па справах культуры і асветы ў Беларускім Таварыстве Янка Мордань.

Удзельнікаў у конкурсе было так многа, што камісія вымушана была падзяліць іх таксама на старэйшых і малодшых. Хоць малодшыя — гэта зусім не значыць, што слабейшыя. Важнае было ўменне захавацца на сцэне, добры голас, падабраная песня і шмат іншых спраў.

Першае месца сярод салістаў старэйшых класаў было прызнана Тамары Назарук з Гародчына і Івоне Іванюк з Крывой. Тамара заспявала песню „Ранняю парою" і „Дарма, Ясю, ходзіш". А Івона ў суправаджэнні гітары Валодзі Сахарчука спявала „Беларусь" і „Дубок".

Другое месца прызнана аж чатыром удзельнікам — Беатцы Белай з Беластока, Эве Забронкай з Аўгустова, Марыі Аліфер са Старога Ляўкова і Міраславу Пракапюку з Пашкоўшчыны.

Трэцяе месца — Эве Галіцкай з Нарвы, Элі Стубінскай з Наваберазова, Малгосі Салавей і Марце Верэль з Беластока.

Сярод малодшых дзяцей I месца было падзелена паміж Томкам Лукашуком з Бельскай школы № 3 і Андрэйкам Кузубам са школы ў Чаромсе. 2 месца — Малгося Такаюк з Дашоў і Пеця Баркоўскі з Беластока. 3 месца — Артур Паўлік з Райска і Эва Ласкевіч з Беластока.

Сярод дуэтаў вучняў старэйшых класаў першае месца прызнана Ясі Лукашук і Ані Кудзюк з бельскай школы № 3, II месца Басі Маркевіч і Лідзе Андрушэвіч з Беластока, Славіку Ваўрэнюку і Жэніку Шаратусе з Дубяжына, а таксама Марыі Аліфер і Басі Сухадола са Старога Ляўкова. III месца прызнана было Івоне Зубрыцкай і Касі Карабкевіч з Нарвы, а таксама Лілі Майстровіч і Ясі Гаворка з Орлі. Вылучаны былі за добрае спяванне сёстры Аня і Эля Касакоўскія з Пасынак.

З малодшых дуэтаў першага месца не атрымаў ніхто. Другое — Крыся Кучынская і Аня Внучко з Чаромхі. Трэцяе — Ёля Семянюк і Крыся Семянюк з Храбалоў, а вылучэнне — Данута Залеўская і Кася Белюк з Пашкоўшчыны.

У катэгорыі меншых калектываў — трыо і квартэтаў — сярод старэйшых дзяцей першага месца не прызналі, другое — квартэту школы ў Ляшуках і квартэту ў Старым Ляўкове, трэцяе месца — квартэту школы ў Аўгустове. Вылучыла камісія квартэт школы ў Рагачах.

З малодшых дзяцей прызнана было трэцяе месца трыо школы ў Вульцы Нурэцкай і трыо са школы ў Пашкоўшчыне. Першага і другога месца камісія не прызнала.

У катэгорыі калектываў найлепшымі з адзінаццаці былі „Нашы дзеці" з бельскай школы

(Працяг на стар 10)

ЗЯРНЯТКІ

ПАДРУЧНІК РОДНАЙ МОВЫ ДЛЯ ТРЭЦЯГА КЛАСА
Аўтары Лідзія Гайдук — Мікалай Гайдук

У КАГО ПРЫГАЖЭЙ?

— Наша настаўніца абяцала, што прыйдзе паглядзець кветкі ў маім агародчыку, — сказала аднойчы сваім сяброўкам малая Зінка.

— То і я папрашу, каб настаўніца да мяне таксама зайшла, — адазвалася Зося.

— І да мяне. Ці я горшая за вас?

— Да мяне таксама.

— І я свае хачу паказаць.

Адна перад другой загаварылі іншыя дзяўчынкі.

— Але да мяне наўперад, бо мне першай настаўніца абяцала, — настойвала Зінка.

Пачула іхнюю гутарку настаўніца і падышла да дзяўчатак.

— Я з ахвотай пагляджу, як вы гадуеце кветкі. Сёння пагодліва, пойдзем з вамі на шпацыр і абыдзем па чарзе ўсе агародчыкі.

— Так будзе найлепей, — згадзіліся дзяўчаткі. — А да каго перш за ўсё пойдзем?

— Хто найбліжэй школы жыве, — адказала настаўніца.

— Значыць, да мяне! — усцешылася Зося.

І пайшлі. Сонейка свяціла яскрава і моцна грэла. Ад лесу і з палёў плылі прыемныя пах. Дзеці цешыліся цяплом і гаманілі.

— Мы і прыйшлі. Паказвай, Зося, што ты маеш? Якія ў цябе кветкі?

У маленькім агародчыку перад хатай раслі прыгожыя ружова-накаляровыя макі, аранжавыя наготкі, стракатыя браткі. Усе гэтыя кветкі былі вялікія, ядраныя, зямля вакол іх пухкая і чыстая. Нідзе не было відаць ніякага пустазелля. Значыць, Зося пра свой агародчык дбае і пры яго доглядзе не шкадуе рук.

Настаўніца мела мала часу, таму хуценька пайшлі далей.

Цяпер быў Зінчын агарод. У яе цвіў гарошак і настурка аж паўзла па плоце. У Юлькі бялелі вялікія півоні і зіхацелі чырвоныя вяргіні.

— Цяпер пойдзем да мяне, — запрапанавала Надзя. — У мяне кветкі іншыя. Мне мама прывезла насенне з горада.

Хата яе была недалёка, і дзяўчаткі з цікавасцю пайшлі паглядзець.

— Як яны называюцца? — пыталіся.

— Ліловыя — гэта гладыёлусы, а чырвоныя і ружовыя — гваздзікі, тыя ж жоўтыя і пурпуровыя — ляўконі, — тлумачыла настаўніца.

— Чаму яны такія маленькія, чэзлыя?

— Бо зямля цвёрдая, нявырабленая і гноју мала, а травы ўсялякай густа. Даўно ты іх, мусіць, палола, Надзя?

Дзяўчынка засаромелася, нават на плач ёй сабралася. Бо і праўда, мала яна даглядала свае кветкі, не надта клапацілася пра іх.

— Ну, нічога, — сказала настаўніца на развітанне. — Як прыйдзем другі раз, то і ў цябе будзе ўсё ў парадку.

Людвіка Войцікава

1. Што павінна зрабіць Надзя ў сваім агародчыку?

2. Раскажыце пра свой агародчык ці садок, што ў ім расце, як вы дбаеце пра яго.

3. Прачытайце апавяданне з падзелам на ролі. Папярэдне вызначце, якія радкі і словы павінны чытаць: аўтар, настаўніца, Зіна, Надзя і іншыя дзяўчаткі.

4. Дапоўніце ў алфавітным парадку пералік пяцю-шасцю назвамі дэкаратыўных кветак.

а. Увесну растуць: браткі,...
б. Улетку цвітуць: гваздзікі,...
в. Увосень цвітуць: астры,...

Назвы кветак: фіялка, ружа, цюльпан, язмін, нарцыс, мак, касач, лілея, вяргіня, півоня, наготкі, настурка, незабудка, бэз, чаравічак, гладыёлус, пралеска, званочак, мальва.

Сяргей Чыгрын

СЕНАКОС, СЕНАКОС...

Сенакос, сенакос
Пахне мёдам і мятаю.
— Поўны воз,
Поўны воз
Мне грузіце,
Каб роўны быў з хатаю.
А потым наверх
Я руку вам падам...
Звонкі смех,
Чысты смех —
Ах, як весела нам!
Загараем пад сонейкам,
Цвітуць васількі...
Воз наш
роўненькі-поўненькі,
Пазайздросцяць дзядзькі.
Воз пагойдваецца
Пад смех наш звонкі,
— Каго саромецца,
Спявай, Алёнка!
Знойдзе сам дарогу
Конік белагрывы.
Гудзе над галавою
Чмель-чмялёк гудлівы.
Хто адстаў —
Да нас!
З намі весела.
Летні час,
Летні час —
Трэба песню нам,
Песню.
І песня чуецца
На ўсю сенажаць,
Прыемна, хораша
Хорам спяваць.
А ветрык туліцца
Да шчок і валос,
Вузкая вуліца —
Сенакос, сенакос!
А песня ўсё льецца
Да самых нябёс...
Цудоўна жывецца
Калі сенакос.

ПАЗНАЁМІМСЯ

* * *

БССР, 220036 г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 9, кв. 87. Оля Лейко, 4 клас.

* * *

БССР, 220116, г. Мінск-116, пр. „Известий“, 17, кв. 390. Таня Бароўская, 5 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. К. Лібкнехта, 118, кв. 16. Іна Зіятдзінава, 3 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 116, кв. 137. Лена Будзяк, 4 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 116, кв. 125. Таня Шэйна, 4 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 116, кв. 178. Саша Мініч, 4 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. Р. Люксембург, 116, кв. 129. Вова Міранюк, 3 клас.

* * *

БССР, 220060, г. Мінск-60, вул. К. Лібкнехта, 116, кв. 80. Оля Дышлевіч, 2 клас.

* * *

БССР, 223036, г. Заслаўль, Мінскай вобласці, вул. Савецкая, 98, кв. 21. Алеся Пажарская, 4 клас.

* * *

БССР, 220034, г. Мінск, вул. Фрунзе, д. 9, кв. 53. Пунтусу Антону. 3 клас. Хоча перапісвацца з хлопчыкам.

* * *

СССР, 344093, г. Ростов-на-Дону, ул. Туполева, 22, кв. 193. Мочалова Лена. 3 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, 2 пер. Р. Люксембург, 8, кв. 57. Віталік Небышынец, 4 клас..

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. Купрыянава, 3, кв. 12. Андрэй Манцюкевіч, 4 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 96, кв. 49. Аксана Грыбовіч, 4 клас.

* * *

БССР, 20004, г. Мінск-4, пр. Машэрава, 53, к. 1, кв. 266. Оля Слуцкая, 4 клас.

* * *

БССР, 220036, г. Мінск-36, вул. К. Лібкнехта, 96, кв. 55. Света Еўшчык, 4 клас.

* * *

— Ці гэта праўда, што твая сястра навучылася варыць?

— Праўда. Цяпер мы мусім навучыцца тое есці, што яна наварыць.

* * *

— Мама, ці праўда, што бабуля — дзедава жонка?

— Праўда.

— А чаму ён такую старую жонку браў?

* * *

— Не ведаеш, сыну, што гэта з маім гадзіннікам дзеецца? Трэба будзе яго ў рамонт занесці.

— Не трэба, мама, — кажа Косцік, — мы ўжо з Люсяй за яго паплакалі.

(Працяг са стар. 9)

ВЫНІКІ КОНКУРСУ

№ 3, „Беларусачкі“ з Дашоў і маладзы вакальны калектыў з Беластока. Другое месца камісія прызнала хору са школы № 3 у Бельску і калектыву з Орлі. Трэцяе месца — калектывам школ у Дубінах, Ляшуках і Старым Ляўкове. Вылучаны быў калектыў школы ў Зубрах.

Конкурс захапіў гледачоў і ўдзельнікаў сваёй масавасцю, высокім узроўнем і добрай арганізацыяй. Удзельнікі з ваколіц Бельска мелі прыемнасць паспяваць пры мікрафоне і нават у суправаджэнні аркестра, а дзеці з іншых раёнаў — прынамсі з мікрафонам, чаго раней на нашых конкурсах не было. Добра было б, каб і ў наступныя гады было падобна. Гэта ж не абы-што паспяваць з сапраўднай сцэны, з сапраўдным мікрафонам ды яшчэ і з аркестрам!

Вялікае дзякуй удзельнікам за мілыя хвіліны з беларускай песняй, а асабліва настаўнікам, якія іх падрыхтавалі.

Яніна Чэрнякевіч

У ГАДАВІНУ ВЯЛІКАЙ ПЕРАМОГІ

10 мая ў стражацкай рамізе ў Бандарах адбылося спатканне жыхароў Рыбакоў і Бандароў з ветэранамі II сусветнай вайны М. Болтрыкам, І. Бароўскім і І. Рыгаровічам. Яны ўспаміналі аб сваім цяжкім і небяспечным ваенным шляху. Ваенныя лёсы кінулі іх вельмі далёка. Былі і пад Тобрукам, у сонечнай, але вельмі далёкай Італіі. Цяжка было нават успамінаць, хоць мінула ўжо 41 год. Калі ўспаміналі сваіх сяброў, якія не дачакаліся Перамогі і мірнага жыцця, голас іх ламаўся ад узрушання.

Усе сабраныя слухалі іх вельмі ўважліва, зацікаўлена. І тыя, хто вайну ведае толькі з апавяданняў, і тыя, што самі перажылі нямала.

Вучні разам з настаўнікамі школы ў Рыбаках падрыхтавалі мастацкую частку. Быў гэта слоўна-музычны мантаж „Дзень Перамогі“.

Потым былі кветкі і падзякі.

А. Апецёнак

А-Д-Г-А-Д-А-Н-К-А

1	15	5	12
8	10	4	9
11	6	16	2
14	3	13	7

Перастаў некаторыя лічбы так, каб атрымаўся магічны квадрат. Так ён будзе называцца, калі сума лікаў уздоўж і ўпоперак усяго квадрата будзе такой самай. Каб аблегчыць заданне, падаем, што сума гэтая павінна быць 34.

Адрас рэдакцыі: „Зорка“ 15-951 Białystok, ul. Wesołowskiego 1

Piątek 6 VI — 8.10 Przysp. obronne kl. VIII i I lic. 9.00 Wokół nas kl. I—III. 9.30—10.10 Domator. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Studio Mundial 86 (powtórka meczów z dn. 5.06, aktualna korespondencja). 12.10 Fiz. kl. VIII. 12.50 Biol. kl. VI. 13.30 TTR — s. II Fiz. 14.00 — s. II Biol. 14.50 Wokół nas kl. I—II. 15.35 W szkole i w domu. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 Dla młodych widzów. 16.55 Piątek z Pankracym. 17.20 DT. 17.30 Bez próby. 18.30 Monitor Rządowy. 19.00 Dobranoc. 19.10 Studium. 19.30 Dziennik. 19.55 Studio Mundial 86 — transmisja meczu Brazylia — Algieria. 21.50 DT. 22.05 „Dwudziesty grudnia" (4) — film prod. radz. 23.20 DT. 23.25 Studio Mundial 86 (skrót meczu Kanada — Węgry z godz. 20.00 i transmisja meczu Maroko — Algieria).

Sobota 7 VI — 7.20 TTR — s. IV Upr. rośl. 7.55 TTR — s. IV Mech. rol. 8.25 Program dnia. 8.30 Tydzień na działce. 9.00 Sobótka oraz film z serii „Czterej pancerni i pies" (18). 10.30 DT. 10.40 Studio Mundial 86 (powtórka meczów z dn. 6.06 i aktualna koresp.). 12.40 W świecie ciszy. 13.10 TV Koncert Życzeń. 13.40 Opowieści biblijne (4). 14.00 Za kierownicą. 14.30 Azymut. 15.00 DT. 15.05 Antologia dramatu powszechnego — „Celestyna". 16.50 TV Informator Wydawniczy. 17.05 Królowie mórz. 17.30 Los. Dużego Lotka. 17.40 Muzyczne portrety — Barbara Bittnerówna. 18.30 TV Klub Młodych — Promocje. 19.00 Dobranoc. 19.10 Z kamerą wśród zwierząt. 19.30 Dziennik. 19.55 Studio Mundial 86 — transmisja meczu Meksyk — Paragwaj. 22.00 „Przedtem i potem" — film fab. prod. USA. 23.30 DT. 23.35 Studio Mundial 86 (skrót meczu Hiszpania — Irlandia z godz. 20.00, transm. meczu Polska — Portugalia).

Niedziela 8 VI — 7.25 Wszechnica rodziny wiejskiej. 7.50 Po gospodarsku. 8.15 Tydzień. 8.55 Program dnia. 9.00 Teleranek oraz film z serii „Siedem życzeń" (4). 10.30 DT. 10.35 Studio Mundial 86 (powtórka meczów z dn. 7.06 i aktualna koresp.). 12.35 Zajechał wóz do Skoczowa (1). 13.05 Siedem anten. 13.45 TV Koncert Życzeń. 14.30 Zajechał wóz do Skoczowa (2). 15.00 DT. 15.05 Teatr dla dzieci: „Do góry nogami, czyli opera Buffo" cz. II. 15.55 Zajechał wóz do Skoczowa (3). 16.25 Studio 1. 18.20 Antena. 19.00 Wieczorynka. 19.30 Dziennik. 19.55 Studio Mundial 86 (transmisja meczu RFN — Szkocja). 22.00 „Powrót do Edenu" (6) — austral. serial film. 22.50 Pegaz. 23.25 DT. 23.30 Studio Mundial 86 (skrót meczu Belgia — Irak z godz. 20.00 oraz transmisja meczu Urugwaj — Dania).

Poniedziałek 9 VI — 13.30 TTR — s. II Mech. rol. 14.00 TTR — s. II Hod. zwierz. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 Stowarzyszenie myślących. 16.55 „Jelonek szuka mamy" — radz. film przyr. 17.20 DT. 17.30 „Portret ze wspomnień" — radz. film krym. 18.30 Nie tylko dla oszczędnych — pr. publ. 19.00 Dobranoc. 19.10 Laboratorium. 19.30 Dziennik. 19.55 Studio Mundial — Francja — Węgry. 21.50 DT. 22.05 Teatr TV: Artur Schintzler — „Korowód" cz. II. 23.25 DT. 23.30 Studio Mundial 86.

Wtorek 10 VI — 8.10 Film dla II zmiany: „Avenida Paulista" — braz. serial. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Studio Mundial 86 (powtórka). 12.10 Wiedza o społeczeństwie. 12.50 Hist. kl. V. 13.30 TTR — s. IV Fiz. 14.00 TTR — s. IV Mech. rol. 15.55 Program dnia i DT. 16.00 Dziecięcy koncert „Barwy przyjaźni" — XXII Festiwal Piosenki Radzieckiej w Zielonej Górze. 17.20 DT. 17.30 Popołudnie z Pegazem. 18.30 Trybuna Sejmowa. 19.00 Dobranoc. 19.10 Diagnoza. 19.30 Dziennik. 19.55 Studio Mundial 86 — Bułgaria — Argentyna. 21.50 DT. 22.05 „Avenida Paulista" — serial brazyl. 23.30 DT. 23.35 Mundial 86 — retransmisja meczu Włochy — Korea Płd.

Środa 11 VI — 8.35 Film dla II zmiany: „Republika Ostrowska" cz. 2. 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Studio Mundial (powtórz. z dnia poprzedniego). 12.10 Nauka o człowieku kl. VII. 12.50 J. pol. kl. II lic. 13.30 TTR — s. II Hist. 14.00 TTR — s. II Chem. 14.50 Muzyka kl. I. 15.55 Nurt. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 Krąg. 16.55 Tik-Tak. 17.20 DT. 17.30 Los. Express i Super Lotka. 17.40 „Jesienne podróże do mamy" — radz. film fab. 18.30 Program publ. 19.00 Dobranoc. 19.10 Archiwum XX wieku. 19.30 Dziennik. 19.55 Studio Mundial 86 — Belgia — Paragwaj. 21.50 DT. 22.05 „Republika Ostrowska" — serial. 23.25 DT. 23.30 Studio Mundial 86 — retransmisja meczu Meksyk — Irak.

Czwartek 12 VI — 8.15 Film dla II zmiany: „Drugi ruch pionkiem". 9.35 Domowe przedszkole. 10.00 DT. 10.10 Studio Mundial (powtórka). 12.10 Fiz. kl. VI. 12.50 J. pol. kl. I lic. 13.30 TTR — s. IV Upr. rośl. 14.00 TTR — s. IV J. pol. 14.30 TV Biuro Pośrednictwa. 14.50 Praca-tech. kl. I. 16.25 Program dnia i DT. 16.30 O mnie, o tobie, o nas. 16.55 Był sobie Kosmos — franc. film anim. 17.20 DT. 17.30 Witryna. 17.40 Bieszczadzkie Biesy — rep. 18.00 Sonda. 18.30 Program publ. 19.00 Dobranoc. 19.10 Walka w komórce. 19.30 Dziennik. 19.55 Studio Mundial 86. 21.50 DT. 22.05 „Drugi ruch pionkiem" — czech. film fab. 23.25 DT. 23.30 Studio Mundial 86 — retransmisja meczu Hiszpania — Algieria.

Bielsk Podl. Karatecy z kanionu żółtej rzeki — chińs. 9—12. Miłość, szmaragd i krokodyl — USA 13—15.

Czeremcha. Panny i Aleksander — szwedz. 11. Vabank II — czyli Riposta — pol. 14—15.

Czyże. Szaleństwo panny Ewy — pol. Jutro się policzymy — czes. 11—15.

Hajnówka. Król Stefan — węg. 9—10. Zaproszenie — pol. 11—12.

Michałowo. Pechowiec — fr. 10—15.

Mielnik. Och Karol — pol. 9—12. Błękitny grom — USA 14—15.

Milejczyce. Podróże pana Kleksa — pol. 11—15.

Nurzec. Seksmisja — pol. 12—15.

Orla. Eskimosce jest zimno — węg. Szatnia pełna królików — węg. 11—15.

Rajsk. Na ringu — rum. Jak rozpętałem II wojnę światową — pol. 11—15.

ШТО? ДЗЕ? КАЛІ?

Дзень	Стыль		Святы, імяніны		Сонца усх.-зах.	Месяц усх.-зах.
	новы	стары				
нядзеля	8	26	**Цэліны, Северына**	**Алфея, Георгія**	4.16-20.54	4.11-22.27
панядзелак	9	27	Феліцыяна, Пелагеі	Фядоры, Кіпрыяна	4.16-20.55	4.56-23.16
аўторак	10	28	Багуміла, Малгажаты	Мікіты, Ігната	4.15-20.56	5.55-23.52
серада	11	29	Барнабы, Фелікса	Фядосіі, Аляксандра	4.15-20.57	7.04-0.18
чацвер	12	30	Яна, Ануфрыя	*Вазнясенне Гасподне*	4.14-20.57	8.19-0.37
пятніца	13	31	Антонія, Люцыяна	Ерма, Ермія	4.14-20.58	9.37-0.52
субота	14	1	Базыля, Элізы	Валерыяна, Дзяніса	4.14-20.59	10.55-1.00

Чытач з Чаромхі. „Дарагая „Ніва", прашу напісаць, як дастацца ў дом старых".

Адказ: У гэтай справе пра ўсё вырашае цяпер раённы лекар і будучы пры ім рэферэнт сацыяльнай дапамогі. У вашым выпадку, адзін і другі — лекар і рэферэнт — павінны быць якраз у Чаромсе. Ідзіце да іх і пачынайце афармляць сваю справу.

За ваша прабыванне ў доме старых вам будуць адлічваць з вашай рэнты.

М. Пень. Тафілаўцы. З прыемнасцю прачыталі мы абодва вашыя лісты, спачуваем вам, але ўсё ж лічым, што калі хвораму даюць кроў — ратуюць яго жыццё і тады нельга яго пытаць, хоча ён гэтага, ці не. Лекары ратуюць жыццё і дзякуй ім і людзям добрай волі за стварэнне магчымасці ратунку — кроў.

ПРАЗ ТЫДЗЕНЬ У „НІВЕ"

На перадз'ездаўскай Ваяводскай партыйнай канферэнцыі ПАРП ● Карціны славутага беларускага мастака М. Савіцкага ў Варшаве ● Весткі з БССР ● Паўстаў раённы аддзел БГКТ у Гарадку ● У „Прысутнасці": уражанні з рэйду „Развітанне", пошукі ўласных карэнняў і іншае ● Дзесяць самых папулярных з сотні песень, якія пачуюць ў беластоцкім Амфітэатры 15 чэрвеня г.г. ● Што было на цэнтральным аглядзе „Беларуская песня-86" для школьнікаў ● „Зорка" ● Людміла Паўлік — настаўніца роднай мовы ў Райску ● Беластоцкія хрысціяне ў абарону міру ● Заснаванне царквы ў Чыжах ● На веначных сцежках — кровапралітны дзень „Д" ● У беларускай кухні — салаты ● Сэрцайка праживатасты шлюб ● Соннік ● Гумар.

ГАДАВІНЫ

175 год таму назад

11.6.1811 г. нар. Вісарыён Бялінскі (пам. 7.6.1848 г.) — рускі рэвалюцыянер-дэмакрат, філасаф-матэрыяліст, літаратуразнавец, паказваў самабытнасць і веліч рускай літаратуры, быў рашучым праціўнікам шавінізму і касмапалітызму.

55 год таму назад

10.6.1931 г. нар. Леанард Чурко — беларускі мастак-графік. яго карыкатуры сістэматычна змяшчае беларускі сатырычны часопіс „Вожык". Ілюструе таксама кнігі беларускіх аўтараў.

МУЗЕЙНЫ ФОНД

Грамадскі камітэт пабудовы Музея помнікаў беларускай культуры праводзіць збор грошай на пабудову музея. Ахвяраванні трэба дасылаць на такі адрас:

Bank Spółdzielczy w Hajnówce Nr Konta 905217-1922-132.

У замежнай валюце: Narodowy Bank Polski I Oddział w Białymstoku nr rachunku walutowego 5018-24325-151-6787.

Спісак чарговых ахвяравальнікаў:

446. Гмінная ўправа ў Мілейчыцах — 637 зл.
447. Спулдзельчы банк у Міхалове — 1000 зл.
448. Спулдзельчы банк у Бельску Падляшскім — 5000 зл.
449. Працаўнікі гміннай управы ў Бельску Падляшскім — 4550 зл.
450. Працаўнікі Управы горада і гміны ў Васількове — 1400 зл.
451. Спулдзельчы банк у Чорнай Беластоцкай — 1000 зл.
452. Вераніка Клентак (Вроцлаў) — 2000 зл.
453. Гмінная спулдзельня „Сялянская самапомач" у Нараўцы — 5000 зл.
454. Гмінная спулдзельня „Сялянская самапомач" у Гайнаўцы — 10000 зл.
455. Управа горада і гміны ў Сямяцічах, фінансава-бюджэтны аддзел — 710 зл.

Дзякуем.

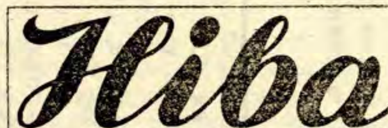
Паведамляем таксама, што цэнтры збірання экспанатаў для музея знаходзяцца ў наступных месцах:

у Пачатковай школе ў Рыбаках, гміна Міхалова,
у будынку былога ПЗГС у Гайнаўцы,
у клубе БГКТ у Бельску, вуліца Міцкевіча 50/54,
у клубе БГКТ у Гайнаўцы, вуліца Вызвалення 6,
у Гмінным камітэце ПАРП у Мілейчыцах,
у Саколцы, вуліца Варынскага 1,
у ГП БГКТ у Беластоку, вуліца Варшаўская 11.

Чакаем экспанатаў або інфармацыі аб месцы іх знаходжання.

Наш адрас: Społeczny Komitet Budowy Muzeum Zabytków Kultury Białoruskiej, 17-200 Hajnówka, ul. Wyzwolenia 6. Тэлефон 28-89.

МНОГАЕ, БРАТОК, ГУБЛЯЕШ, КАЛІ „Ніву" НЕ ЧЫТАЕШ!

Орган Галоўнага праўлення Беларускага грамадска-культурнага таварыства. Рэдагуе калектыў: Вера Валкавыцкая, Георгій Валкавыцкі (галоўны рэдактар), Мікалай Гайдук (намеснік галоўнага рэдактара), Валянціна Жэшка (карэктар), Міраслава Лукша, Яўгенія Палоцкая (кіраўнік канцылярыі), Уладзіслаў Петрук (мастак), Віктар Рудчык, Марыя Федарук (машыністка), Міхал Хмялеўскі, Яніна Чэрнякевіч, Ада Чэчуга (сакратар рэдакцыі), Сакрат Яновіч (тэхнічны рэдактар).

Адрас рэдакцыі:
„Niwa"
ul. Wesołowskiego 1
15-950 Białystok skr. poczt. 149
tel. 232-41

Wydawca Białostockie Wydawnictwo Prasowe. 15-950 Białystok ul. Wesołowskiego 1.

Druk Białostockie Zakłady Graficzne w Białymstoku. Cena prenumeraty kwart. 104 zł; półr. 208 zł; rocznej 416 zł.

WARUNKI PRENUMERATY:
1. dla osób prawnych — instytucji i zakładów pracy:
- instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miastach wojewódzkich i pozostałych miastach w których znajduje się siedziba Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" zamawiają prenumeratę w tych Oddziałach:
- instytucje i zakłady pracy zlokalizowane w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" i na terenach wiejskich opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli:
2. dla osób fizycznych — indywidualnych prenumeratorów:
- osoby fizyczne zamieszkałe na wsi i w miejscowościach gdzie nie ma Oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę w urzędach pocztowych i u doręczycieli:
- osoby fizyczne zamieszkałe w miastach — siedzibach oddziałów RSW „Prasa-Książka-Ruch" opłacają prenumeratę wyłącznie w urzędach pocztowych nadawczo-oddawczych właściwych dla miejsc zamieszkania prenumeratora. Wpłaty dokonują używając „blankietu wpłaty" na rachunek miejscowego Oddziału RSW „Prasa-Książka-Ruch".
3. Prenumeratę ze zleceniem wysyłki za granicę przyjmuje RSW „Prasa-Książka-Ruch" Centrala Kolportażu Prasy i Wydawnictw ul. Towarowa 28, 00-958 Warszawa, konto NBP XV Oddział w Warszawie Nr 1153-201045-139-11. Prenumerata ze zleceniem wysyłki za granicę pocztą zwykłą jest droższa od prenumeraty krajowej o 50 proc. dla zleceniodawców indywidualnych i o 100 proc. dla zlecających instytucji i zakładów pracy.

Termin przyjmowania prenumeraty na kraj i za granicę:
- do dnia 10 listopada na I kwartał, I półrocze roku następnego oraz cały rok następny.
- do dnia 1 każdego miesiąca poprzedzającego okres prenumeraty roku bieżącego.

Zam. 923/86 r. Nakład 4.500 egz. R-3.

СЛУХАЙЦЕ І СПЯВАЙЦЕ!

Змяшчаем словы песні, якую вы пачуеце ў беларускай перадачы па Беластоцкаму радыё ў суботу 7 чэрвеня а 18-ай гадзіне.

ДАРМО, ЯСЮ, ХОДЗІШ

Дармо, Ясю, ходзіш, дармо ножкі б'еш.
Не пайду за цебе, бо ты водку п'еш.
Не пій, Ясю, піўца, ані гарэліцы,
Не любі дзяўчыны, ані маладзіцы.

Соколе, соколе, высоко летаеш,
Чаму ты, соколе, нічого не скажэш?
Якую ж я маю навіну казаці? —
Паехала Кася шлюбы шлюбаваці.

Запрагайце, хлопцы, коня вараного,
Поеду, зобачу, ці Кася звенчана.
Прыехаў наш Ясё, шапочку знімае,
Шапочку знімае, слёзы ўціраe.

Вайшоў ён у хату, стаў паміж людзямі:
Найхарошча Кася паміж дзеўчынамі.
На ёй сукня бела, вянок левандовы.
Агляніся, Кася, стоіць з боку Ясё.

Кланяюсь табе я папіжэй калена —
Прашу цябе, Ясё, к сабе на вяселле.
Шлюбуй, Кася, шлюбуй, хай Бог памагае,
А мне, маладому, вырасце другая.

— Як ты мог забыць, у нас жа сёння вяселле!..

— Тут шумець нельга — запаведнік.

НЕ БЯДА

— У мяне ёсць лішні білет на выступленне рок-групы. Пойдзем?

— Ты ж ведаеш, што я не чую на адно вуха.

— Не бяда! Другое вуха можаш заткнуць ватай.

У ЗАДРЫПКОЎСКІХ

Пані Задрыпкоўская становіцца на вагу і радасна крычыць мужу:

— Дарагі, уяўляеш, я пахудзела на два кілаграмы!

— А ты стань на вагу пасля таго, як нафарбуешся, — скептычна адказвае пан Задрыпкоўскі.

НАШЫ ДЗЕЦІ

— Тата! Адкуль бяруцца сланяты?

— Бачыш, дачуся...

— Толькі не расказвай мне пра бусла. Бусел яго проста не падыме.

ЯШЧЭ НЕ ПАВЕРАЦЬ

З грузавой машыны прадаюць свежую рыбу. Надыходзіць чарга дзядзькі з вудкамі і руказаком за плячыма. Ён старанна абмацвае карпаў, заглядае ім у рот...

— Псавацца пачала рыба. Шчэлепы ўжо пабялелі.

— Не марочце галаву! — нервуецца прадаўшчыца. — Бярыце, якая ёсць...

— Ну, вазьму, — разважае ўголас дзядзька, — а хто ж мне дома паверыць, што гэтага карпа я злавіў на вудку сёння?

КАСТУСЬ НА ЭКЗАМЕНЕ

Кастусь здае экзамен на шафёрскія правы.

— На жаль! — гаворыць інструктар. — Вы экзамен не здалі.

— Як жа я мог яго здаць, калі я яшчэ не зрушыўся з месца?

— А як вы маглі зрушыцца з месца, калі вы селі на задняе сядзенне?

Хто не працуе, той не есць.
Але колькі можна піць!

НА ШЫРОКІМ СВЕЦЕ

У выхадны дзень сустрэў п'яніца ў цэнтры горада двух даўніх сяброў.

— Складземся на трох? — прапануе.

— Я завязаў, — гаворыць адзін.

— І я, — адзываецца другі.

— Дзіўна... Чаго ж тады было з дому выбірацца?

*

У аддзеле кадраў:

— Як доўга вы знаходзіліся на апошнім месцы працы?

— Чатыры гады.

— Пахвальна. Чаму вы адыйшлі адтуль?

— Давялося. Скончыўся тэрмін.

*

На футбольным полі парыжскага стадыёна пабоішча.

— Што там дзеецца? — не можа зразумець наіўны глядач.

— Вы што, не бачыце? Лонданскія балельшчыкі б'юць суддзю.

— Але чаму? Матч жа яшчэ не закончыўся.

— Справа ў тым, што адразу пасля матча адыходзіць апошні цягнік у Лондан. Яны могуць не паспець...

ЧУТКІ ВАРТАЎНІК

Ноччу абакралі краму. Дзівяцца вакол.

— Ты скажы! Ўзламалі раму, Улезлі праз акно.

— Я здзіўляюся таксама, — Вартаўнік казаў, —
Як яны залезлі ў краму!
Я ж так чутка спаў...

Міхась Скрыпка

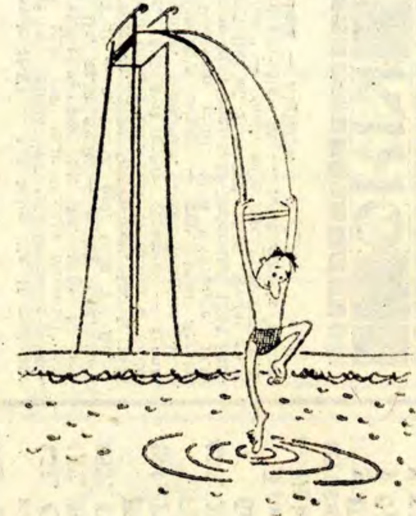
З „Весніка Задрыпоніі"

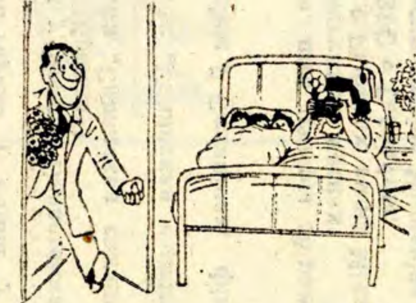
ВАРТЫЯ САПЕРНІКІ

Напружаным быў матч паміж камандамі „Камета" і „Метэор". Пераможац выявіўся толькі пасля двух серый адзінаццаціметровых удараў. З агульным лікам 1:0 перамагла „Камета".

ПРАВІЛА МАЙСТРА ДУБОВІЧА

Выхоўвай у сябе пачуццё гумару — з усмешкай пераносць чужыя непрыемнасці.

З чаго смяюцца суседзі.

МАРУДЫ З РАЗЛІКАМ

Спасылаючыся на няўстойлівасць законаў у ФРГ, некаторыя адвакаты аберагаюць ад караючага мяча Феміды сваіх падабаронных, кліентаў. Так яны надоўга зацягваюць разгледжанне касацыйных скаргаў у Федэральным судзе ў Карлсруэ і такім чынам адцягваюць тэрмін заключэння іх кліентаў за турэмныя краты ў чаканні, што неўзабаве становішча можа змяніцца з магчымым прыняццем нейкага новага заканадаўчага акта. Па адной справе суддзі давялося шэсць тыдняў разбірацца ў дакументах, стос якіх быў вышынёй 3,2 метра і толькі сама скарга складалася з 365 пунктаў на 8200 старонках. Прынцып просты: пакуль што памарудзім, а там будзе відаць, можа, нешта зменіцца. Грошы ж адвакату ўсё роўна плацяць.

МАНЯ, МАНЯ...

Прыгожая была Манька. Толькі вось бяда — падабаліся ёй многія. Нават увіць сабе не магла, што з адным толькі будзе. Час прайшоў. У Манькі так нічога і няма. А ёй бы вельмі хацелася ўнучку.

Ахова жывёлін — справа не столькі рук чалавека, колькі ног самых жывёлін.